

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΠΡΟΣ

ΕΚΜΑΘΗΣΙΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΟΥ ΓΝΗΣΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΤΗΣ

*Καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς κατ' ἀντιπαράθεσιν
πρὸς τὴν Ἀραβοπερσικήν.*

ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΜΟΥΣ. Π. Γ. ΚΗΤΖΑΝΙΔΟΥ ΠΡΟΥΣΣΑΕΩΣ.

Ἀδεία τοῦ Αὐτ. Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπ' ἀριθ. 24.

(2 Ζιλχιδζέ 98. 14 Τιςρίνι Ἐββέλ 97.)

*Σεμνὴ κατὰ πάντα ἡ Μουσική,
θεῶν εὖρημα οὔσα.
(Πλουτ. περὶ Μουσικῆς).*

Ἀκριβὴς ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν ἑκδοσιν
τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1881

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΣ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ὅτε διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπεχείρησεν ὁ Χριστιανισμός νὰ μεταδώσῃ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, τὰ σωτήρια αὐτοῦ νάματα, παρέλαβεν ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴ γλώσση καὶ τὴν Μουσικὴν, ἀμφοτέρας ἄνωθεν προωρισμένας διὰ τὴν θεοπρεπῆ λατρείαν τῆς ἀληθείας.

Ἐκ δὲ τῆς ἀμοιβαίας ταύτης μεταδόσεως καὶ τοῦ κατὰ συνέπειαν ἐπελθόντος κατόπιν συνδυασμοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, διεπλάσθη ὁ Χριστιανικὸς Ἑλληνισμός, ὁ μετέπειτα καὶ Βυζαντινὸς ἐπονομασθεῖς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Δ'. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε τῷ 313 ὁ Χριστιανισμός ἐκηρύχθη ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, κανονιζομένων ὁσημέραι τῶν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τε τῶν Συνόδων καὶ τῶν μερικῶν διατάξεων τῶν Πατέρων, ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ Μουσικὴ περιβαλομένη βαθμηδὸν τὸν χριστιανικὸν χιτῶνα καὶ μετονομασθεῖσα Χριστιανικὴ, ὕστερότερα δὲ καὶ Βυζαντινὴ, διηρέθη εἰς δύο διακεκριμένα μέλη. Καὶ ἐκεῖνο μὲν ὅπερ παρεδέξατο ἡ Ἐκκλησία πρὸς σεμνοπρεπῆ ἐξύμνησιν τοῦ

θείου ὠνομάσθη ἐκ τούτου Ἐκκλησιαστικὴ ἢ Ἑσωτερικὴ Μουσικὴ, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ πρὸς δημοτικὴν, οὕτως εἶπεῖν, χρῆσιν, Ἑξωτερικὴ Μουσικὴ.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἀνεδείχθη ἔκτοτε συνωδὰ τῷ προορισμῷ αὐτῆς, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἀνεπτύχθη εὐρύτατα, ἀναφανέντων καὶ διαπρεψάντων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πλείστων θεοπνεύστων διδασκάλων καλλιεργησάντων καὶ διὰ πολλῶν μελωδιῶν πλουτισάντων αὐτήν, συνεχισάντων οὕτω, καὶ τολμῶ εἶπεῖν, ὑπερακοντισάντων, τὰ θαυμάσια καὶ ἀθάνατα τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων ἔργα.

Ἀλλ' ἐκ τῶν διδασκάλων τούτων, τῶν καὶ Βυζαντινῶν καλουμένων, Ἰωάννης ὁ Σεργίου Μανσούρ, ὁ κατὰ τὸ 676 ἐν Δαμασκῷ τῆς Συρίας γεννηθεὶς, δι' ὃ ἐπικληθεὶς Δαμασκηνός, καὶ μαθητὴς χρηματίσας τοῦ Ἱεροῦ Κοσμᾶ τοῦ ἐκ Καλαβρίας τῆς Ἰταλίας, ἀκμάσας δὲ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορείας Λέοντος τοῦ Γ'. (717—741) κατέστη, ὡς λέγει καὶ ὁ ἀοίδιμος Χρύσανθος, ὁ πρωτουργὸς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Μετὰ τὸν Δαμασκηνόν, ἀποθανόντα τὸ 754, κατ' ἄλλους τὸ 756 ἢ τὸ 760, εἰς τὴν χορείαν τῶν Μουσικῶν καταλέγονται καὶ Αὐτοκράτορες, ἐν οἷς ὁ Θεόφιλος (829—842), Λέων ς'. ὁ σοφὸς (886—912), ὁ τούτου υἱὸς Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (912—959) καὶ ἄλλοι πολλοί, οἵτινες τὴν Μουσικὴν ταύτην δὲν ἔπαυσαν καλλιεργοῦντες καὶ πλουτίζοντες μέχρι τῆς αὐτοκρατορείας Κωνσταντίνου Παλαιολόγου τοῦ Δραγάση (1448—1453) καθ' ἣν διέπρεψαν Μανουὴλ ὁ Χρυσάφης λαμπάριος τῆς Ἀγίας Σοφίας, καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ὁ μετέπειτα Πατριάρχης (1454).

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ κράτους, καὶ περ ἐκλιπόντων κατὰ τὰς δουλικὰς ἡμέρας πάντων τῶν πρὸς ἐπίδοσιν μέσων, τὴν Μουσικὴν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῶν ἄλλων βυζαντινῶν διδασκάλων ἐξηκολούθησαν ἐξηγοῦντες καὶ

ἀναπτύσσοντες, εἴτε διὰ τῆς διδασκαλίας, εἴτε διὰ συγγραμμάτων, τῶν μὲν ἐκδοθέντων, τῶν δὲ εἰσέτι ἀνεκδότων, ἐνίων δὲ καὶ δυσσευρέτων σήμερον καταστάντων, πολλοὶ καὶ διάφοροι ἐν σοφίᾳ, ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ διαλάμπαντες. Ἐν δὲ τῷ Ἀγίῳ Ὄρει τῷ Ἀθῶ, καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Πατριαρχικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ Μουσικὴ αὕτη οὐκ ἔπαυσε διατηρουμένη καὶ διδασκόμενη, μετὰ μὲν τῶν σημαδοφώνων μέχρις Ἰωάννου πρωτοψάλτου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐπινοητοῦ τοῦ ἐπεξηγηματικοῦ αὐτῶν τρόπου ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ φιλομούσου Κυρίλλου (1756) καὶ ἔτι βραδύτερον μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν μουσικοδιδασκάλων Γρηγορίου, Χρυσάνθου καὶ Χουρμουζίου χαρτοφύλακος (1814) ἀναλυσάντων ἐντελῶς αὐτά, ἀνευ δὲ τῶν σημαδοφώνων μέχρι τῆς σήμερον.

Καὶ ἡ Ἐξωτερικὴ Μουσικὴ ἐκαλλιεργήθη ἐπίσης ἐπὶ Βυζαντινῶν. Τινὲς ἐκ τῶν ῥηθέντων καὶ ἄλλοι εἰδικοὶ διέπρεψαν μῦσαι αὐτῆς καὶ διδάσκαλοι, καταλιπόντες καὶ πλείστου λόγου ἄξια συγγράμματα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἔσχε πολὺ ὀλίγους τοὺς θεράποντας καὶ ἔτι ἥττονα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τὴν ἐπίδοσιν.

Σήμερον δέ, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καλλιεργεῖται καὶ ὑπόσχεται αἰσιώτερα ἐν προσεχεῖ μέλλοντι, χάρις δ' εἰς τὸ μεγαλεπήβουλον καὶ δραστήριον τοῦ νῦν πατριαρχέοντος Ἰωακείμ τοῦ Γ', σπουδαῖαι γίνονται μελέται καὶ ἐργασίαι πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ γνησίου αὐτῆς μέλους, ἡ Ἐξωτερικὴ ὅλως παρημελήθη, καὶ διεσώθη μὲν εἰς πολλὰ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγράμματα, ἀλλ' οἱ πολῦτιμοι οὗτοι θησαυροί, ἐκτὸς ὅτι εἰσὶ δυσεύρετοι, καθότι ἔμειναν δυστυχῶς ἐν χειρογράφοις καὶ οὐδεμία ἐλήφθη ἄχρι τοῦδε φροντὶς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἐκδοσιν αὐτῶν, δὲν ἀνταποκρίνονται, νομίζω, εἰς τὰς σημερινὰς τῆς διδακτικῆς μεθόδου ἀπαιτήσεις. Ἀφ' ἑτέρου οὐδεὶς τῶν συγχρόνων ἐξέδωκεν ἰδίον τι μεθοδικὸν σύγγραμμα πρὸς διδασκαλίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν μέλους.

Τοιοῦτο πόνημα διανοούμενος πρὸ πολλοῦ νὰ γράψω καὶ

οὕτω συντελέσω, τὸ ἐπ' ἐμοί, εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς, ἀνεζήτησα, πρὸς συμβουλήν καὶ πληρεστέραν ἐπιτυχίαν, τινὰ ἐκ τῶν μνησθέντων χειρογράφων, καὶ πράγματι κατώρθωσα ν' ἀνεύρω πολλὰ καὶ σπουδαῖα τοιαῦτα, ἐξ ὧν δύο τὸ μὲν τοῦ Ὑψηλοτάτου Αὐθέντου ἀειμνήστου Δημητρίου Καντεμῆρεως, «περὶ τῆς Ἐξωτερικῆς Μουσικῆς,» τὸ δὲ ἐπιγραφόμενον: «Γαλεάτι Μεσχουρέϊ Ὀσμανιέ» συνέτειναν τὰ μέγιστα εἰς τὴν τελείαν κατ' ἐμὲ συναρμολόγησιν τοῦ ἔργου μου.

Ὁ ἀοιδίμος Χρυσάνθος ἐν ὑποσημειώσει τῆς λή. σελ. τοῦ β'. μέρους τοῦ Μεγ. Θεωρητικοῦ, λέγει, ἄνευ μνείας ἐποχῆς, ὅτι ὁ ῥηθεὶς Δ. Καντεμῆρις «ἔγραψεν ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ περὶ Μουσικῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον τὸ τουρκιστὶ σώζεται, διαλαμβάνον περὶ τῆς Ἐξωτερικῆς Μουσικῆς. Ἐφεῦρε καὶ ῥυθμὸν τὸν καλούμενον Ζάρπεϊν καὶ κατήγετο μὲν ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας, περιῆλθε δὲ Τουρκίαν, Ἀραβίαν καὶ Περσίαν, καὶ ἐδιδάχθη ἐντελῶς τὴν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους σωζομένην Μουσικὴν. Μετεχειρίζετο δὲ ὄργανα τὸ Νάϊ καὶ τὸ Ταμποῦρι».

Ἄλλ' ἐγὼ εὐτυχῶς ἀνευρὼν ἑλληνιστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Χρυσάνθου ἀναφερόμενον χειρόγραφον τοῦ Δ. Καντεμῆρεως, ἐπέισθην ἐκ τοῦ συγγράμματος τούτου ὅτι ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ, ἐντελέστατα γινώσκων τὴν ἡμετέραν Μουσικὴν, ἐσωτερικὴν τε καὶ ἐξωτερικὴν, περιῆλθε Τουρκίαν, Ἀραβίαν καὶ Περσίαν ἐπὶ τῷ μόνῳ σκοπῷ τοῦ νὰ μελετήσῃ καὶ τὴν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους σωζομένην μουσικὴν, ἥ ἐκφραστικώτερον τὴν σωζομένην μουσικὴν τῶν ἐθνῶν ἐκείνων, καὶ συμπαραβάλλῃ αὐτὰς ἐπιστημονικῶς. Τὸ τοιοῦτον ἐπικυροῦται πληρέστατα ὑπὸ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σπουδαίου αὐτοῦ συγγράμματος, ἔνθα ἐπιστημονικώτατα πραγματεύεται περὶ τῆς γνησίας καὶ καθαρᾶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἐσωτερικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς, ἣν ἐντιπαρατίθησι πρὸς τὴν Ἀραβοπερσικὴν. Ὁ ἀοιδίμος λοιπὸν Χρυσάνθος λέγων ἀπλῶς ὅτι ὁ Δ. Καντεμῆρις ἐδιδάχθη τὴν εἰς ἐκείνους τοὺς

τόπους σωζομένην μουσικήν, παριστάνει τὸν ἄνδρα, διὰ τῆς ἄλλως τε λίαν λακωνικῆς καὶ ἀσαφοῦς φράσεως ταύτης, ὡς ἐπιστάμενον μόνον τὴν Ἀραβοπερσοτουρκικὴν, ἐνῶ ἐξάγεται ὅτι ἦτον ἐγκρατέστατος καὶ τῆς ἡμετέρας. Ἀλλὰ τὸ πολύτιμον Μέγα Θεωρητικὸν ἐκδοθὲν τὸ 1832 ἐν Τεργέστη ὑπὸ Παναγιώτου Πελοπίδου Πελοποννησίου, διὰ τυπογράφου ἑτερογλώσσου, καὶ ἄνευ τῆς ἐπιβλέψεως τοῦ ἀοιδίου Χρυσάνθου, περιέχει καὶ ἄλλα σπουδαῖα τοιαῦτα παροράματα, ἀποδοτέα εἰς τὸν ἐκδότην ἢ τὸν τυπογράφον μᾶλλον, παρὰ εἰς τὸν τοσοῦτον ἐμβριθῇ καὶ ἀκριβῇ περὶ τὸ ὅλον σοφὸν συγγραφέα.

Τὸ ἕτερον τῶν ὡς εἴρηται παρ' ἐμοῦ ἀνευρεθέντων χειρογράφων, τὸ ἐπιγραφόμενον: « Γαλεάτι Μεσχουρέϊ Ὀσμανιέ » εἶναι, ὡς τὸ τοῦ Δ. Καντεμήρεως, ἐπίσης πολύτιμον καί, ὡς εἶπον, λίαν ὠφέλιμον κατέστη εἰς τὸν σκοπὸν μου. Περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου εἶπον καὶ ἀνέπτυξα ἐν ἐκτάσει τὰ δέοντα ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ἐκθέσει ἣν ἀπήγγειλα ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει τῆς 16 ἰουνίου 1864 τοῦ ἐν ἔτει 1863 ἰδρυθέντος, ἤδη δὲ διαλυθέντος Μουσικοῦ Συλλόγου.

Ἐπὶ τῶν δύο τούτων, καὶ δὴ καὶ ἄλλων ἀνεκδότων χειρογράφων παρ' ἐμοῦ, ὡς εἶπον, ἀνευρεθέντων, βασιζόμενος, καὶ πρὸ πάντων κρατυνόμενος ταῖς τεσσαρακονταετέσι περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς μουσικὴν ἰδίαις μελέταις, ἀφειδῶν δὲ πάσης θυσίας, συνηρμολόγησα τὸ παρὸν ὑπὸ τὸν τίτλον: « Μεθοδικὴ Διδασκαλία, Θεωρητικὴ τε καὶ Πρακτικὴ, πρὸς ἐκμάθησιν καὶ διάδοσιν τοῦ γνησίου Ἑξωτερικοῦ Μέλους τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν Ἀραβοπερσικὴν » ὅπερ προσφέρω ἰδίᾳ εἰς τοὺς περὶ τὸ Ἑξωτερικὸν μέλος τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς ἀσχολουμένους. Ἐν αὐτῷ κατατάσσονται, ὡς ἀνέφερα καὶ ἐν τῇ Ἀγγελίᾳ, μεθοδικῶς, σαφῶς καὶ ἀνελλειπῶς, οἱ τῶν Ἀραβοπερσῶν ἤχοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι, πλεον τῶν ἑκατὸν, τοὺς ὁποίους οὗτοι ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν καλοῦσι Μαχάμια, μετὰ τῶν ὀνομάτων, τῶν διαιρέσεων

καὶ ὑποδιαιρέσεων αὐτῶν. Καθότι τὰ Μακάμια ταῦτα οἱ Ἀραβοπέρσαι διαιροῦσιν εἰς Κύρια Μακάμια, ἥτοι κυρίους ἤχους, δώδεκα ὄντας, καὶ εἰς Σιουπέδες, ἥτοι παραγομένους ἤχους, οὓς ὑποδιαιροῦσιν εἰς Κυρίους Σιουπέδες καὶ εἰς Καταχρηστικούς. Καὶ οἱ μὲν Κύριοι Σιουπέδες, παρ' ἡμῖν ἡμίτονοι λεγόμενοι, παρ' Ἀραβοπέρσαις εἰσὶ δεκατρεῖς, οἱ δὲ Καταχρηστικοί, παρ' ἡμῖν φθοριζόμεναι χροαί, ὑπερβαίνουσι τοὺς ἑννεήκοντα.

Πρὸς πλήρη κατάληψιν, ἔπονται δύο διαγράμματα, τὸ μὲν περιέχον τὰ δώδεκα Μακάμια καὶ τοὺς δεκατρεῖς κυρίους Σιουπέδες, τὸ δὲ τοὺς καταχρηστικούς. Εἰς ἑκάτερον τῶν διαγραμμάτων σημειοῦνται τὰ ὀνόματα καὶ αἱ βάσεις ἑκάστου Μακαμίου καὶ ἑκάστου Σιουπέ. Ὑπάρχει καὶ τρίτον διάγραμμα ἐν ᾧ ἀντιπαρατίθενται τὰ Μακάμια τῶν Ἀραβοπερσῶν πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἤχους μετὰ τῶν μαρτυριῶν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας μεθόδου. Ἐκαστον Μακάμιον συνοδεύεται: α'. ὑπὸ εὐκρινούς καὶ σαφοῦς ὁδηγίας· β'. ὑπὸ τῆς σχετικῆς κλίμακος· καὶ γ'. ὑπὸ τοῦ τετονισμένου αὐτοῦ μέλους. Τὰ Μακάμια ἀνάγονται εἰς τοὺς ἡμετέρους ὀκτῶ ἤχους καὶ ἐξετάζονται καὶ ὀρίζονται εὐκρινῶς οἱ παραγόμενοι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν. Τὰ Μακάμια ταῦτα εἶχον τὰ ἀντίστοιχα ἑλληνικὰ ὀνόματα· ἐξιχνιάσας τινὰ ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων, παρατίθημι ἕκαστον κατόπιν τῆς ἀραβοπερσικῆς ὀνομασίας. Τῶν λοιπῶν Μακαμίων τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα ἀφίνω εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μεταγενεστέρων.

Διὰ νὰ καταστήσω δὲ τὸ πόνημα τοῦτο πλήρες θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς καὶ ὠφέλιμον εἰς πάντας, πραγματεύομαι ἐν οἰκείῳ τόπῳ, καὶ καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ τῆς ἐπισήμης μεθοδικῆ καὶ ἀλληλένδετος σειρὰ τῶν μαθημάτων: περὶ δεσμῶν καὶ στροφῶν· περὶ ῥυθμῶν, φερόντων, πρὸς σαφεστέραν ἀπόδειξιν, παραδείγματα ἑλληνικὰ καὶ τουρκικά· περὶ μέτρων· περὶ ἐμφάσεως ῥυθμικῆς· περὶ ποσότητος τῶν μουσικῶν χαρακτήρων τετονισμένων, ἥτοι περὶ τῶν ὀρ-

θογραφικῶν κανόνων τῆς Μουσικῆς. Οἱ ὀρθογραφικοὶ οὗτοι κανόνες εἰσὶ χρήσιμοι καὶ εἰς τὸν βουλόμενον τονίσαι ἢ συνθέσαι κατ' ἀρέσκειαν οἷονδῆποτε μέλος.

Κατατάσσονται καὶ δύο ἔντεχνα μαθήματα τὸ μὲν ἐπιγραφόμενον: Μακαμλὰρ Κιαρί, περιέχει τὰ Μακάμια τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τὴν διδασκαλικὴν αὐτῶν τάξιν. Τὸ μάθημα τοῦτο ἐστιχουργήθη μὲν παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Μπεϊζαδὲ Γιάγκου Καρατζᾶ, καὶ ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μπεϊζαδὲ Γιάγκου Θεολόγου, συνεγράφη δὲ κατὰ τὸ παλαιὸν ἀναλυτικὸν σύστημα παρὰ τοῦ ἀειμνήστου μουσικοδιδασκάλου Κωνσταντίνου πρωτοψάλτου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐξεδόθη παρὰ τῶν ἀειμνήστων μουσικοδιδασκάλων Στεφάνου Λαμπαδαρίου καὶ Θεοδώρου Φωκαέως, ὡς λέγει καὶ ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Γκέϊβελης ἐν τῷ Μουσικῷ αὐτοῦ Ἀπανθίσματι. Ἦδη δὲ τὰ Μακάμια τοῦ μαθήματος τούτου ἀναλύονται παρ' ἐμοῦ.

Τὸ δ' ἕτερον μάθημα, ἐπιγραφόμενον: Μακαμλὰρ Σεμαϊσί, σήμερον πρῶτον βλέπει τὸ φῶς.

Ἐκτὸς τούτων, παρατίθενται καὶ ἄλλα ἔντεχνα ᾠσματα ἐλληνικὰ καὶ τουρκικὰ λεγόμενα Σαρκιά.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι τὸ ἀνά χειρας βιβλίον, διὰ μὲν τῆς μεθοδικῆς, εὐκρινοῦς καὶ ὅσον οἷόν τε πλήρους διδασκαλίας θεωρητικῆς τε καὶ πρακτικῆς, χρησιμεύει πρὸς ἐκμάθησιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς, ἥτοι τοῦ ἐξωτερικοῦ μέλους τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, διὰ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων παραδειγμάτων, ἐμμέτρως τετονισμένων, καὶ τῶν μεθοδικῶν ὁδηγιῶν, καθίσταται χρήσιμον εἰς τοὺς μελοποιοῦντας ἢ ὅπωςδῆποτε περὶ τὰ μουσικὰ καταγινομένους· καθότι οἱ τοιοῦτοι, ἀντὶ νὰ προστρέχωσιν εἰς ξένα, δύνανται εὐχερέστατα, εἰς τὰς τοιαύτας αὐτῶν μελοποιήσεις ἢ συνθέσεις, νὰ ἐφαρμόζωσιν ἢ τὰ αὐτὰ ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ ἐμμέτρως περιεχόμενα μέλη, ἢ μόνον τὸ ἐν αὐτῷ μέτρον ποιοῦντες ἴδια μέλη.

Τοιοῦτον ἐν βραχυλογίᾳ τὸ ἐμὸν πόνημα, οὔ ἢ τοῦ λεκτικοῦ συγγραφῇ διεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ φίλου μου κυρίου Νικολάου Νατόλη.

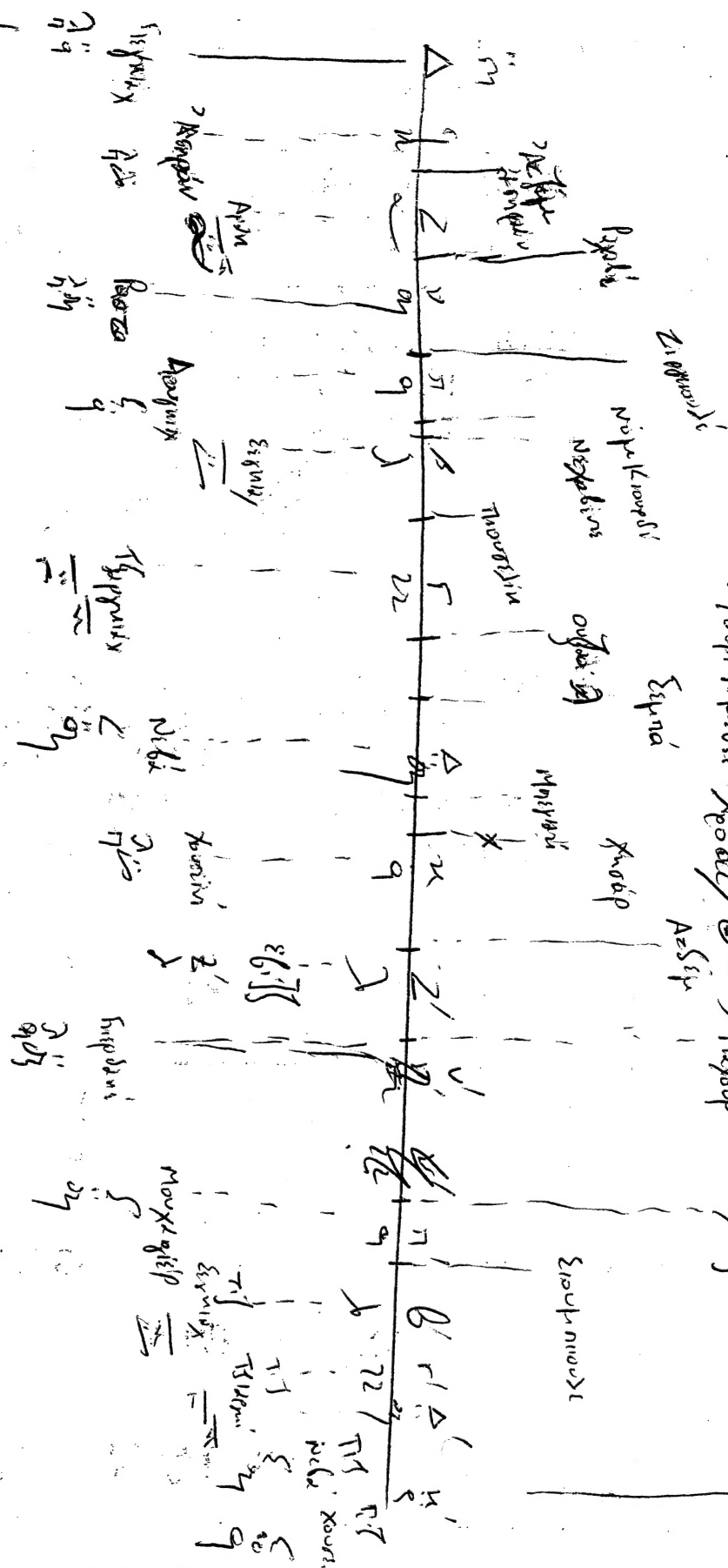
Ἐπικαλούμενος τὴν εὐμένειαν καὶ ἐπιείκειαν τοῦ φιλομούσου ὁμογενοῦς δημοσίου, ἰδίᾳ δὲ τῶν περὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξωτερικὸν μέλος ἀσχολουμένων, ὑπομιμνήσκω καὶ γὰρ τὸ γνωστὸν τοῦ Ξενοφῶντος: « Οὐ πάνυ γε ῥάδιόν ἐστιν εὐρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ » ἂν τις αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν » ἀμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ » ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν ».

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 26 ὁκτωβρίου 1881.

Π. Γ. ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΗΣ Προυνταεὺς.

13 Σωμίσς (derived)

→ 90 Καταχρηστικοί (dependent) don't have a note of their own
on the paradigm
εφ' όσον ήτοιμασα

Μακάρι) Principle
mode

Ἐντεχνον μάθημα (α) καλούμενον **Μακαμλάρ Κζαρί**, περιέχον Ἀραβοπερσικά Μακάμια καθ' ἣν τάξιν διδάσκονται. Στιχουργηθὲν παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Μπεϊζαδὲ Γιάνγκου Καρατζᾶ, καὶ μελοποιηθὲν παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Τζελεμπῆ Γιάνγκου Θεολόγου. Εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀναλυτικὸν σύστημα μετένεγκεν ὁ ἀείμνηστος μουσικοδιδάσκαλος Κωνσταντῖνος πρωτοψάλτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τύποις δὲ ἐξέδωκαν οἱ ἀείμνηστοι μουσικοδιδάσκαλοι Στέφανος ὁ λαμπαδάριος, καὶ Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς.

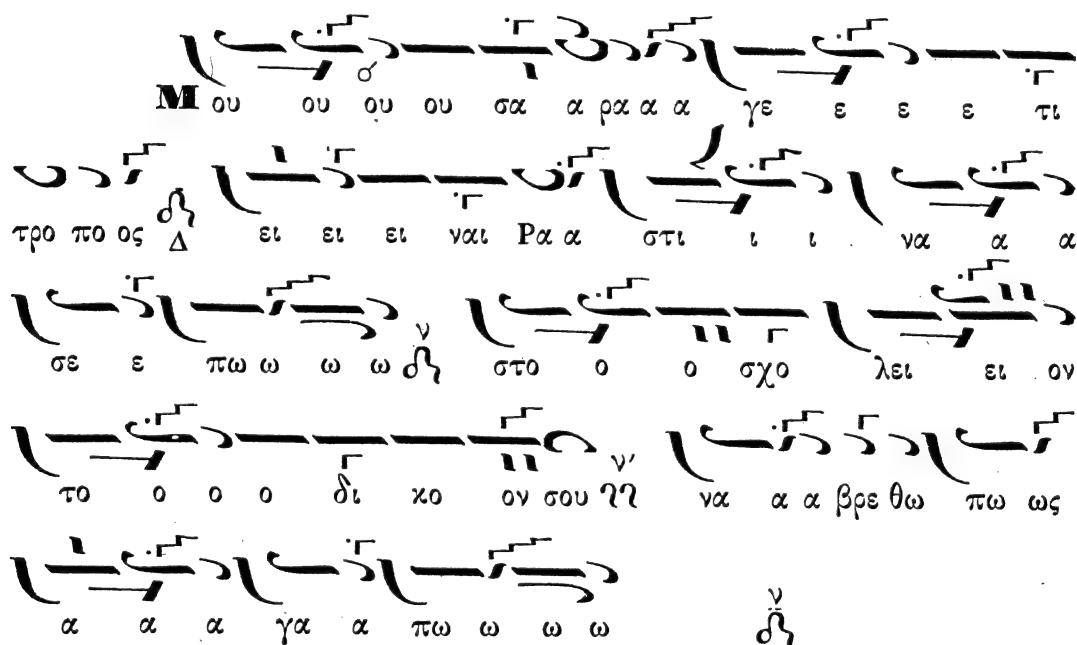
Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Μακάμ. Ῥάστ.

Σημ. Ἡ τελευταία ἐνταῦθα ἀνάλυσις τῶν Μακαμίων τούτων ὀφείλεται τῷ συγγραφεὶ τῆς ἀνὰ χεῖρας βίβλου.

MAKAM RAST.

Ῥῆχος $\lambda \pi \delta \lambda$ ἐκ τοῦ Νη. Εἰς χρόνους 4.

$\lambda \chi$

Μ ου ου ου ου σα α ρα α α γε ε ε ε τι

 τρο πο ος $\delta \lambda$ εἰ εἰ εἰ ναι Ρα α στι ι ι να α α

 σε ε πω ω ω $\delta \lambda$ στο ο ο σχο λει εἰ ον

 το ο ο ο δι κο ον σου $\gamma \gamma$ να α α βρε θω πω ως

 α α α γα α πω ω ω $\delta \lambda$

(α) Ἡ μελωδία τοῦ μαθήματος τούτου εἶναι ὅλως κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν μέλος, ἐνταῦθα δὲ παρατίθεται χάριν πλείονος ἀσκήσεως τῶν περὶ τὸ μέλος τοῦτο ἀσχολουμένων.

ΜΑΚΑΜ ΧΟΥΜΑΓΙΟΥΝ.

Ἦχος πλ. β'. χρωματικός. Πα.

Ε ε ε ε χει το ο τσε Χου ου ου ουμα
 γιου ου ου νι ς με ε ευ κο λι ι α αν η η ημ
 πο ο ο ο ρω Δ ς

ΜΑΚΑΜ ΣΗΡΦ ΧΙΤΖΑΖ.

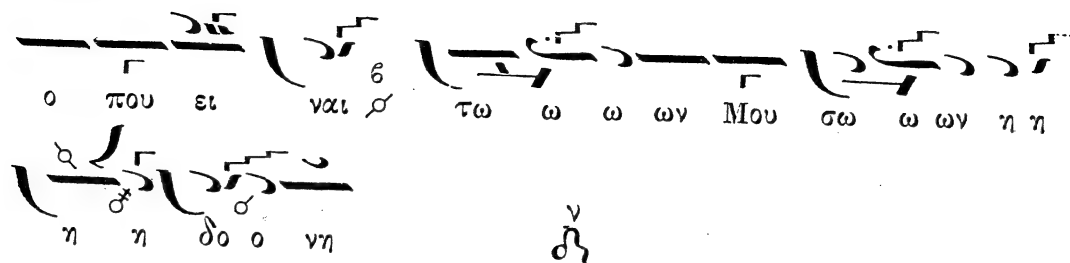
Ἦχος πλ. β'. χρωματικός. Πα.

Και αι αι το Ση ηρφ Χι ι τζα α α ζι
 να α αυ ρω Δ ς στο ο ον δι κο ο ον σου ου ου
 το ο ον χο ο ο ρον π ς

ΜΑΚΑΜ ΝΙΓΡΙΖ.

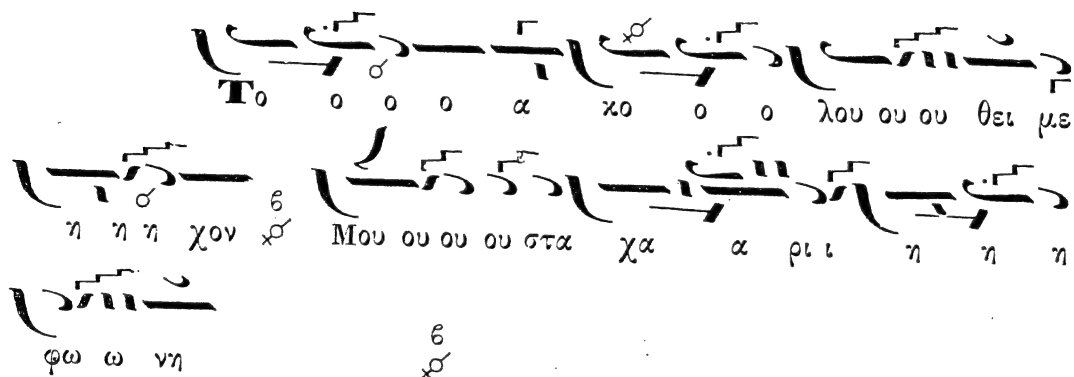
Ἦχος πλ. δ'. χρωματικός. ν ς

Το ο ο ο Νι γρι ι ζι ο ο ο

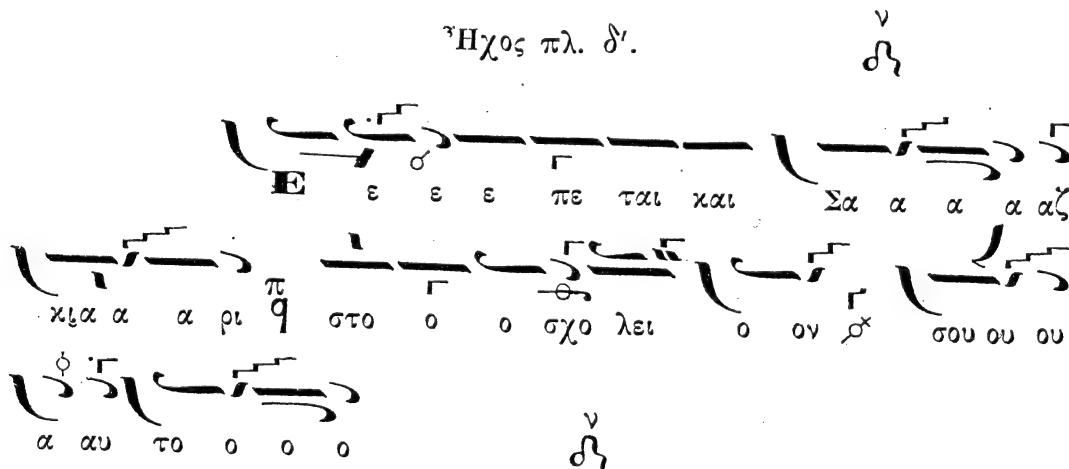
ΜΑΚΑΜ ΜΟΥΣΤΑΧΑΡ.

Ἦχος λέγετος χρωματικός. $\frac{6}{\lambda}$

ΜΑΚΑΜ ΣΑΖΚΙΑΡ.

Ἦχος πλ. δ'.

ΜΑΚΑΜ ΝΙΣΑΜΠΟΥΡ.

Ἦχος δ'. φθορικός ς ἐκ τοῦ Δι.

Και αι το Νι ι ι σα μπου ου ου ρί
να α αυ ρω α αν θε ε ε λη η η σω ε εν
τα α αυ τω

Δ
ηη

ΜΑΚΑΜ ΙΣΦΑΧΑΝ.

Ἦχος δ'. φθορικός ς ἐκ τοῦ Πα.

Α αν ζη τη η η σω ω Ι ι σφα
χα α νι θα α μα πο χρι ι θη ης ε ευ
θυ υ υ υς

π
η

ΜΑΚΑΜ ΣΕΓΚΙΑΧ.

Ἦχος λέγετος.

6
λ

Και αι Σε γκια α χι σε ε ε μαν θα νω
με ε ε ε ναγ με δε ε ες πα α α ρευ θυ υ υ υς

6
λ

ΜΑΚΑΜ ΕΒΙΤΖ, καὶ ΕΒΙΤΖ ΑΡΑΚ.

Ἦχος βαρύς, καὶ ἐπτάφωνος.

Και αι αι αι το Ε ε βιτζ με ε ε τα
 τα αυ τα ^πθα α α α ει πη ης πως με ε
 χα α α ραν ^ζμε ε δι δα σκειεις ε εν τω α α α
 μα α ^πκαι αι αι αι αυ το ο το ο Ευ τζα α α
 ρα α α ακ ^ζ

ΜΑΚΑΜ ΡΟΥΓΙ ΑΡΑΚ.

Ἦχος βαρύς.

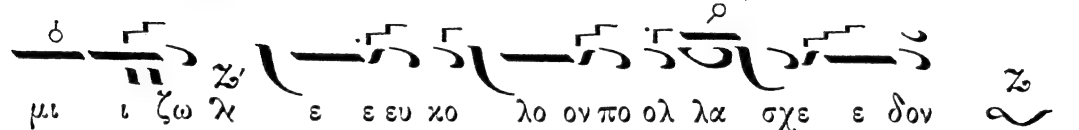

Ω ω στε προ σω ω πο ον δεν ε χω για α α το
 Ρου ι ι ι Α α α ρα α ακ πια ^πνα α α α σε ε
 ρω τη η σω πλε ε ον ^πε ε ε αν ε ε χη
 ε ε ευ μο ο ορ φια ^ζ

ΜΑΚΑΜ ΜΟΥΧΑΛΙΦ ΑΡΑΚ.

Ἦχος βαρύς.

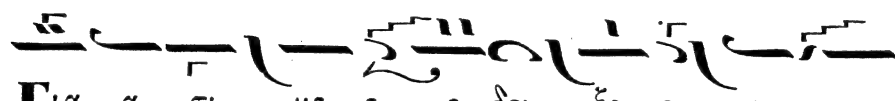
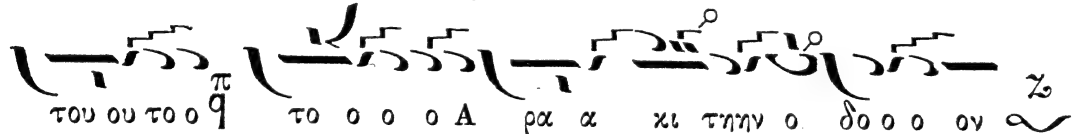

 Μου ου ου ου χα λι ιφ Α ρα α ακ νο

 μι ι ζω χ ε ευ κο λο ον πο ολ λα σχε ε δον

ΜΑΚΑΜ ΑΡΑΚ.

Ἦχος βαρύς.

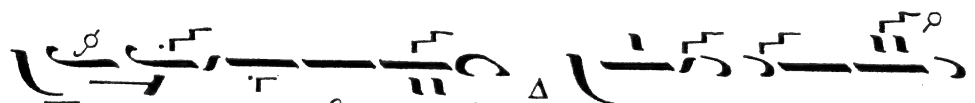
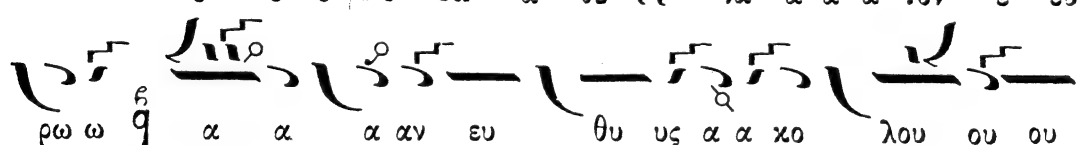
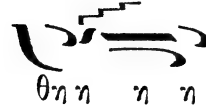

 Για α τι με ε ε δει ξε ε ε εν εις

 του ου το ο π το ο ο ο Α ρα α κι τηγν ο δο ο ο ον

ΜΑΚΑΜ ΝΕΒΑ.

Ἦχος δ'. φθορικός. ἐκ τοῦ Δι.

 Το ο ο Νε βα α θε γγ να α α α τον ε ευ

 ρω ω α α α αν ευ θυ υς α α κο λου ου ου

 θη η η η

ΜΑΚΑΜ ΝΙΟΥΧΙΟΥΦΤ.

ᾠχος δ'.

Το ο ω ραι αι ο ον το ο ο ο Νιουχιουφτι
και αι αι ε α αν με βο ο ο η η η θη η

ΜΑΚΑΜ ΓΙΕΓΚΙΑΧ.

ᾠχος δ'. ἐκ τῆς κάτω διαπασῶν Δι.

Στο ναα α ευ ρω με ε ευ κο λι αν το ο ο ο
ο ο Γιεγκιαχι ι το ο ο γλυ υ υ κον

ΜΑΚΑΜ ΟΥΣΑΚ.

ᾠχος α'.

Και αι το θα α αυ μα στο ο ον Ου σα α α κι
το ο νον το ον η η δο ο ο νι ι ι κο ο ον

ΜΑΚΑΜ ΚΙΟΥΡΑΙ.

ῥΗχος ά. φθορικός.

π
q

Στο ο ο Κιουρ δι ι πια α α δυ υ υ υ σκο
λι ι α π q δεν θα ε ευ ρω ω ω πα α αν τε λω ως π q

ΜΑΚΑΜ ΧΗΣΑΡ.

ῥΗχος πλ. ά. φθορικός.

π
q

Και αι αυ το ο ο θα μο ο ο ο δη γη η
ση x στο ο Χη σα α α ρι ε ε εν τε ε ε λως π q

ΜΑΚΑΜ ΧΟΥΣΕΙΝΙ.

ῥΗχος πλ. ά.

π
q

Το ο ο Χου σε ε ι νη η η η ο
μοι οι οι ως η με ε ε ναγ με δε ες υ υ
ψη η η λου ου ου ους x q

ΜΑΚΑΜ ΣΕΧΝΑΖ.

Ἦχος πλ. β'. χρωματικός, ἐκ τοῦ Κε.

κ

Θα α α με δει ει ει ξη η η στο ο ο Σε
 χνα α α ζι ι π το ο ο ο νους ε ε εκλε
 κτου ους πο ολ λους π

ΜΑΚΑΜ ΜΟΥΧΑΛΙΦ ΧΗΣΑΡ.

Ἦχος γ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Πα.

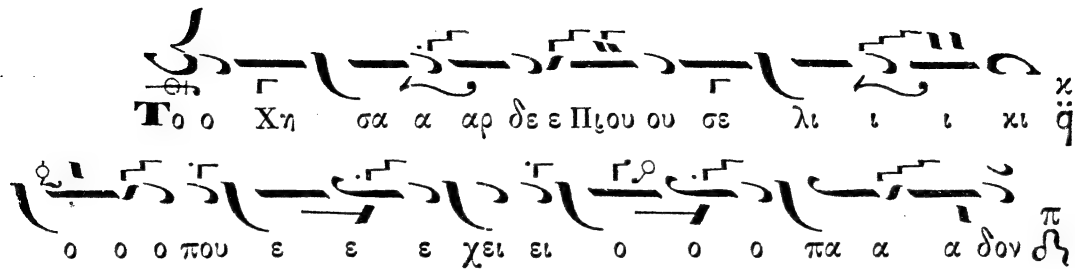
π
9

Και το Μου ου ου χα λι ι ι ιφ Χη σα α α ρι π
 το Μα κα α α μι το ο γλυυ υ κον 6 9 α αν η ην
 πε ε ε ρι ο ο ο ο ρι σμε ε ε νον ει ει ει ναι
 και αι αι ε ρω ω τι ι ι κον π

ΜΑΚΑΜ ΧΗΣΑΡ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος πλ. α'. φθορικός.

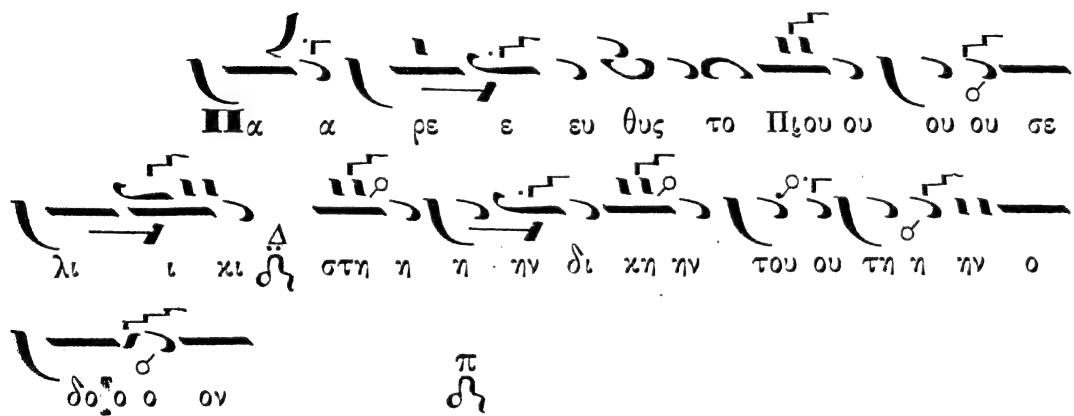
π
9

ΕΤΕΡΟΝ ΜΑΚΑΜ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

ῥΗχος γ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Πα.

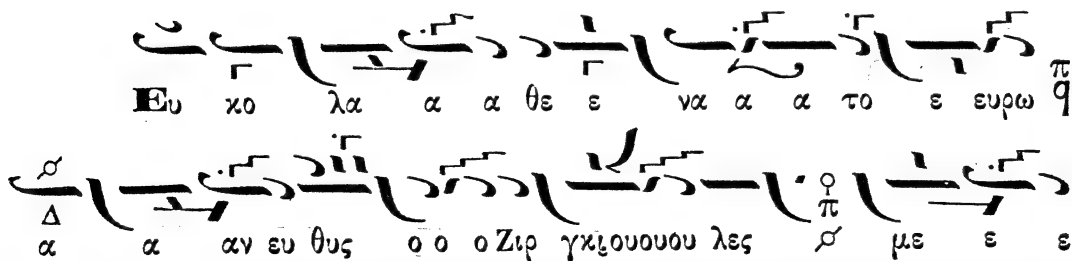
π
q

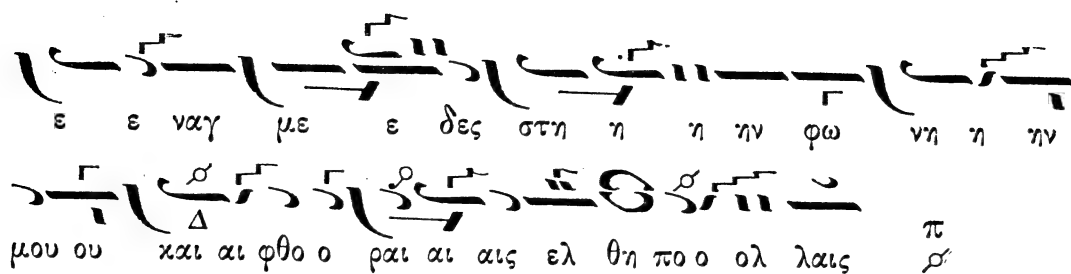

ΜΑΚΑΜ ΖΙΡΓΚΙΟΥΛΕ.

ῥΗχος α'. φθορικός.

π
q

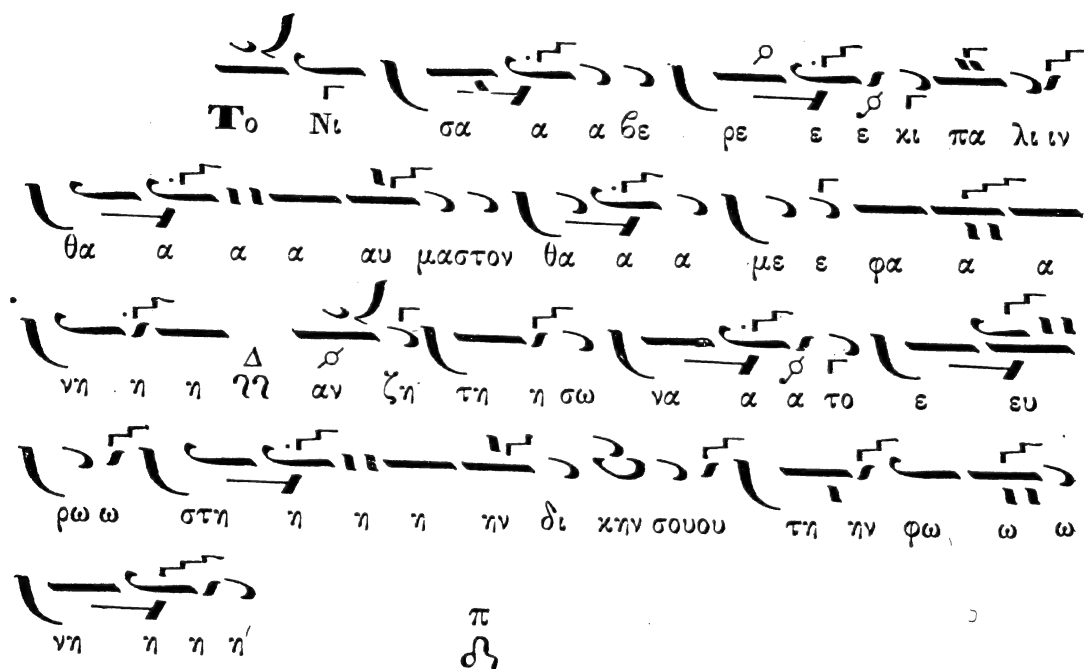

ΜΑΚΑΜ ΝΙΣΑΒΕΡΕΚ.

Ἦχος δ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Πα.

π
9

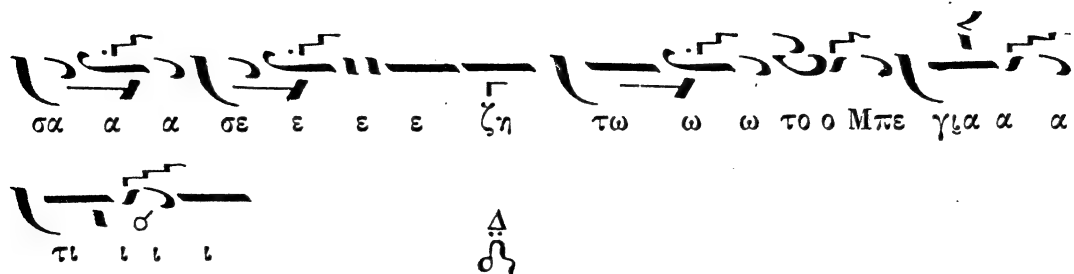

ΜΑΚΑΜ ΜΠΕΓΙΑΤΙ.

Ἦχος δ'. ἐκ τοῦ Πα.

π
9

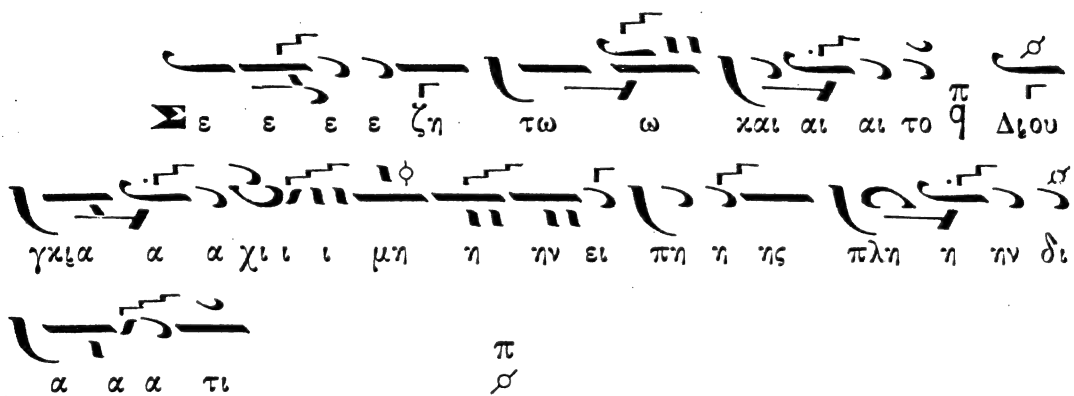

ΜΑΚΑΜ ΔΙΟΥΓΚΙΑΧ.

ῥΗχος ά. φθορικός.

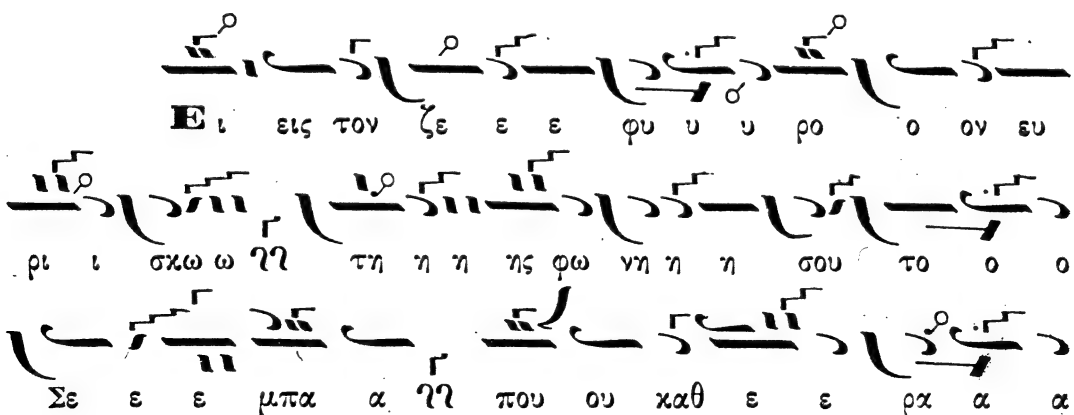
π
q

ΜΑΚΑΜ ΣΕΜΠΑ.

ῥΗχος ά. φθορικός.

π
q

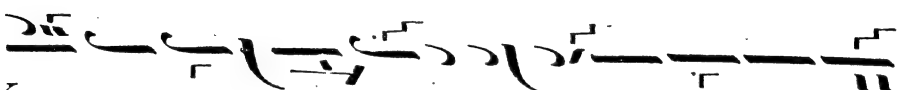
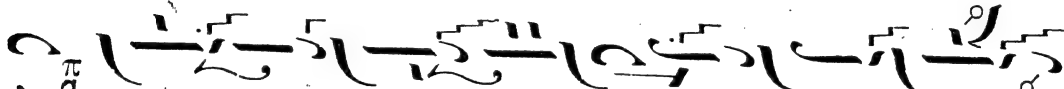
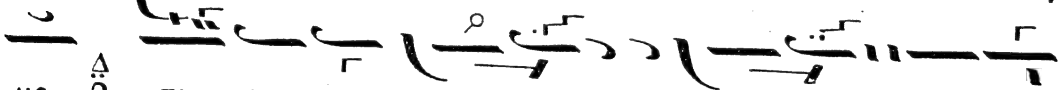

 στου ου ουκαρ δι ι ι α α α το ο ζη η τει ει ει

 το α α γα α α πα α

π
9

MAKAM ZEMZEME.

Ἦχος α. φθορικός.

π
9

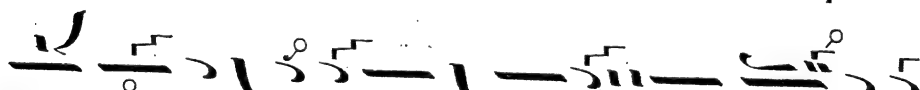
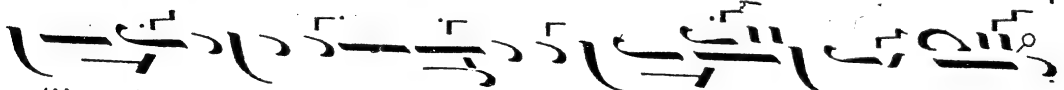

 Κ ει εις τα λο ο οκ κι να α α σου χει ει

 λη π πα α α λιν βλε ε ε πω ω ω το ον να α αγ

 με Δ του ου ω ραι αι αι ου Μ α α α κα

 μι ι ι ου π ο ο που λε ε γου ου ουν Ζεμ ζε ε ε

 με ε ε

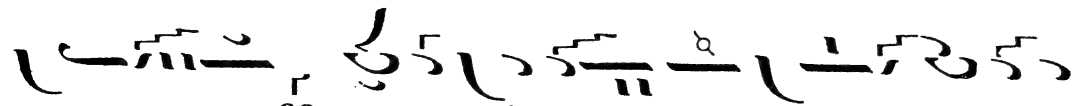
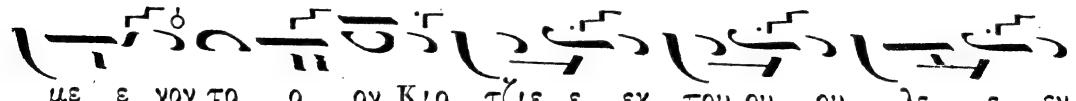

π
9

MAKAM KIOTZIEK.

Ἦχος α. φθορικός.

π
9

 Κ αι αι αι αι αι στο ε ε ευ στο φο ονκορ

 μι ι ι σου ου πα α α λιν η ημ πο ο ρω ω

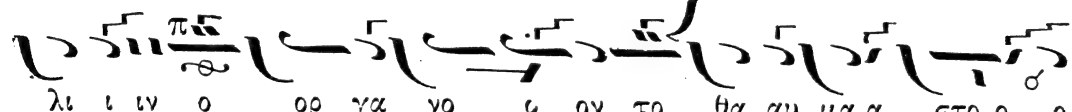
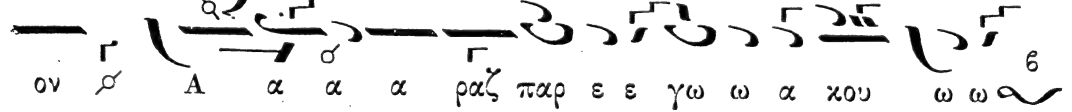
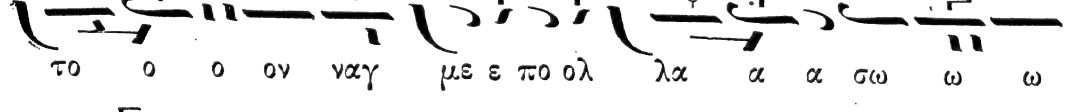
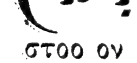

 να α α πω 77 ο που βλε ε ε πω μο ο ορ φω ω

 με ε νον το ο ον Κιο τζιε ε εκ που ου ου λε ε εν

 σχο ο πο ο ο ο

π
9

ΜΑΚΑΜ ΑΡΕΖΠΑΡ.

Ἦχος α. φθορικός.

π
9

 Εις του λα α α ρυ υγ γο ος σου πα α α

 λι ι εν ο ορ γα νο ι ον το θα αυ μα α στο ο ο

 ον ς Α α α α ραζ παρ ε ε γω ω α κου ω ω

 το ο ο ον ναγ με ε πο ολ λα α α σω ω ω

 στο ο ον

π
9

ΜΑΚΑΜ ΓΚΕΡΔΑΝΙΕ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

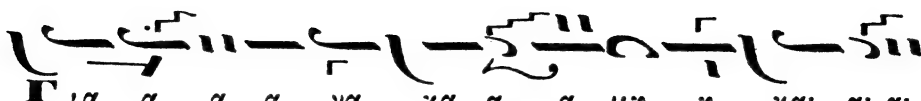

Ἦχος πλ. δ'. φθορικός.

π
9

ΜΑΚΑΜ ΧΙΟΥΖΑΜ.

Ἦχος β'.

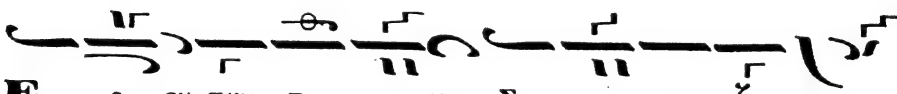
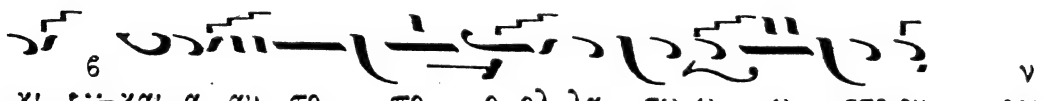
6
⋯

 Για α α α να κα α α μη η και αι αι

 αι Χιου ζα α μι το ο ον να α αγ με ε ε το ο ον

 θα α αυ μα α α στον

ΜΑΚΑΜ ΣΟΥΖΙΝΑΚ.

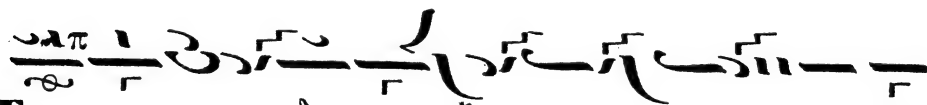
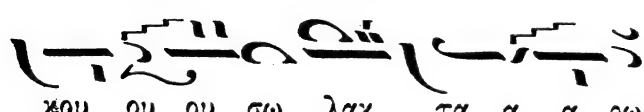
Ἦχος πλ. δ'. χρωματικός.

ν
δ

 Ε ε εν ταν τω ω και σου ου ου ζι να α

 κι και α αυ το πο ο ολ λα σω ω ω στο ον

ΜΑΚΑΜ ΣΟΥΡΙ.

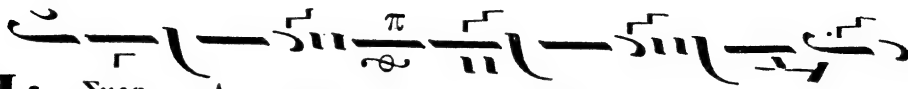
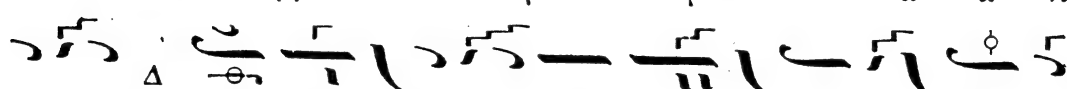

Ἦχος πλ. β'. ἐκ τοῦ κεῖται ως Πα.

 Το σου ρι που δεν η ξε ευ ρω ω και αι αι αι να

 κου ου ου σω λακ τα α α ρω

ΜΑΚΑΜ ΣΗΡΦ ΑΡΑΜΠΑΝ.

Ἦχος δ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Πα.

π
9

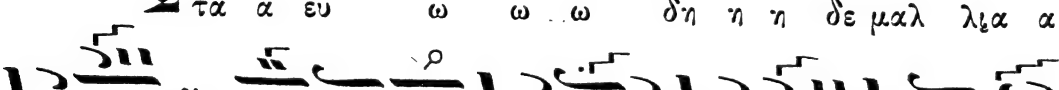
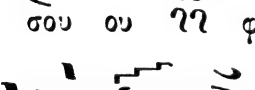

Μ ε Σηρφ Α α α ρα α μπα α α α α νι

 τω ω ρα Δ να το ε ε ευ ρω ω η ημ πο ο

 ρω ω ω ω

π
9

ΜΑΚΑΜ ΣΙΟΥΜΠΙΟΥΛΕ.

Ἦχος α'. τετράφωνος, ἐκ τοῦ Πα.

π
9

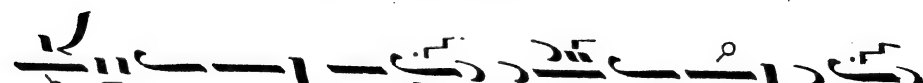

 Σ τα α ευ ω ω ω δη η η δε μαλ λια α

 σου ου ζ' φω ω λια ε ε ε χει ει ει Σιου ουουμ

 πιου ου ου λες

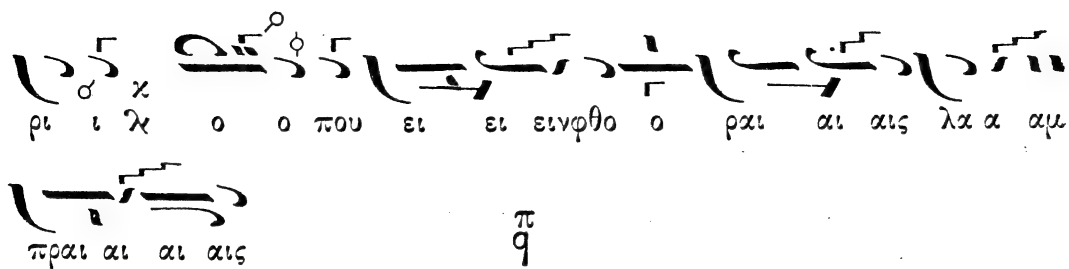
Δ
9

ΜΑΚΑΜ ΜΟΥΧΑΓΕΡ.

Ἦχος α'. φθορικός.

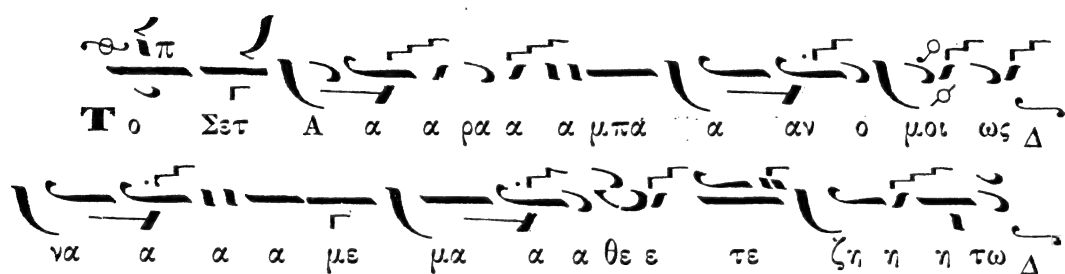
π
9

 Ο ο ο μου με ε ε το Μου ου χα γε ε ε

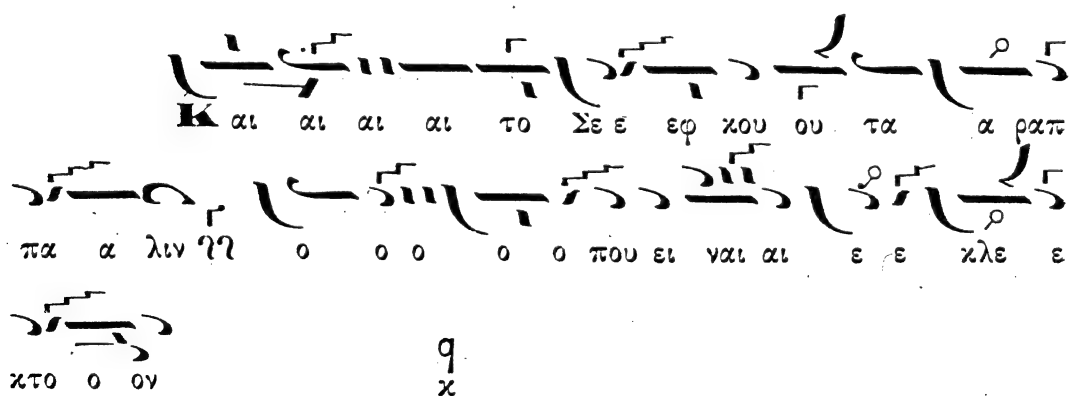
ΜΑΚΑΜ ΣΕΤ ΑΡΑΜΠΑΝ.

Ἦχος δ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Δι.

ΜΑΚΑΜ ΣΕΦΚΟΥ ΤΑΡΑΠ.

Ἦχος πλ. α'. φθορικός, ἐκ τοῦ Κε.

ΜΑΚΑΜ ΠΟΥΣΕΛΙΚ ΑΣΗΡΑΝ.

ῥΗχος πλ. ἀ. φθορικός, ἐκ τοῦ Κε.

q
x

Ν α α α κου ου ου σω να α α α ει ει πη τε ε x
Πιου σε λι ι ι κι ι π'α γα α α πω δ η ε ε ε πει
δ η η ει ν με ε ε μι γ με ε νον με ε το Α α α
ση ρα αν α α αυ το q
x

ΜΑΚΑΜ ΤΑΧΙΡ.

ῥΗχος δ'. ἐκ τοῦ Πα.

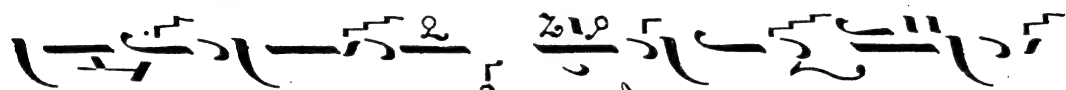
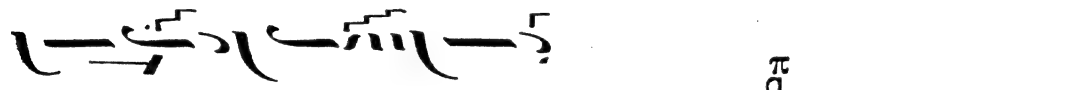
π
q

Τ ο Τα α χιρ ε πι ι σης πα α λιν π q
τον να γ με ε ε το ον θα αυ μα α α στον η η να α με
μα α θετ' α γα πκυ ου ου σα α ε α αν η η το ο
δ υ υ να α α το ον π
q

ΜΑΚΑΜ ΜΠΕΓΙΑΤΙ ΑΡΑΜΠΑΝ.

Ἦχος δ'. φθορικός, ἐκ τοῦ Πα.

π
9

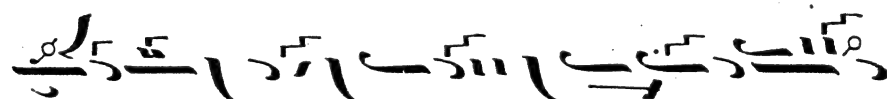
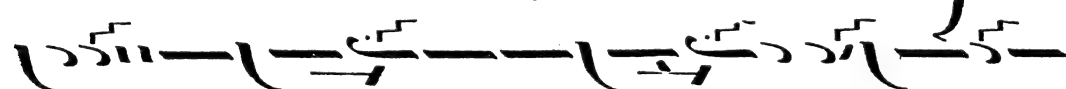

Μ πε ε ε ε για τι ι δε ε Α α α

 α α ρα μπα α α νι ο που δεν η η η κουου

 σα α α πο ο ο τε ε

π
9

ΜΑΚΑΜ ΠΕΝΤΖΙΟΥΓΚΙΑΧ.

Ἦχος πλ. δ'. φθορικός.

ν
δ

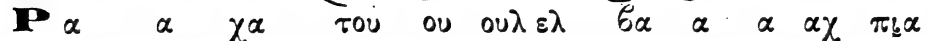

Κ αι το Πεν τζιου για α α α α χι πα α

 λι ι ιν ε ε ε παι νουν οι οι οι ποι η η η

 ται αι αι

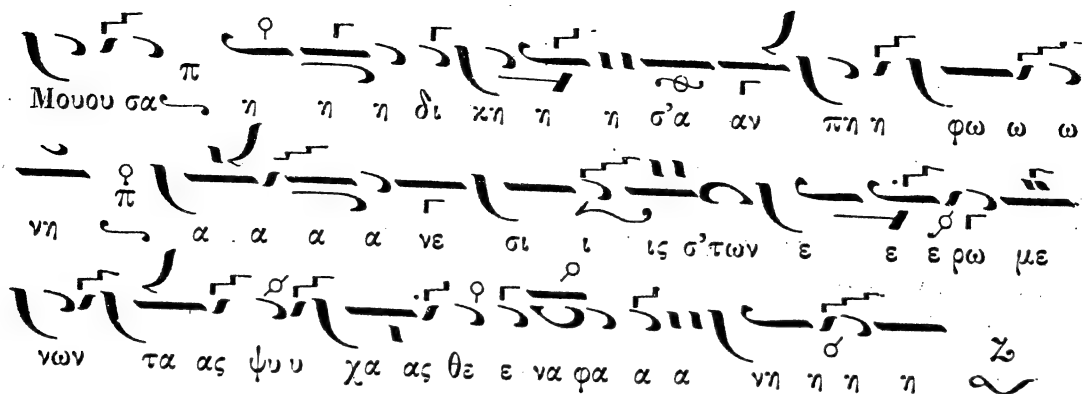
Δ
77

ΜΑΚΑΜ ΡΑΧΑΤΟΥΛ ΕΛΒΑΧ.

Ἦχος βαρύς χρωματικός.

ζ
~

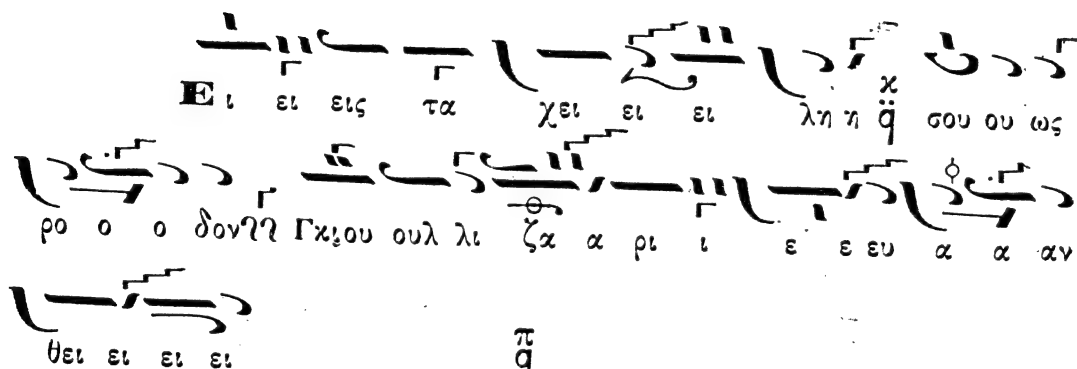

Ρ α α χα του ου ουλ ελ βα α α αχ πια

 Μουου σα η η η δι κη η η σ'α αν πη η φω ω ω
 νη α α α α νε σι ι ις σ'των ε ε ερω με
 νων τα ας ψυυ χα ας θε ε να φα α α νη η η η

MAKAM ΓΚΙΟΥΛΛΙΖΑΡ.

Ἦχος πλ. α.

π
9

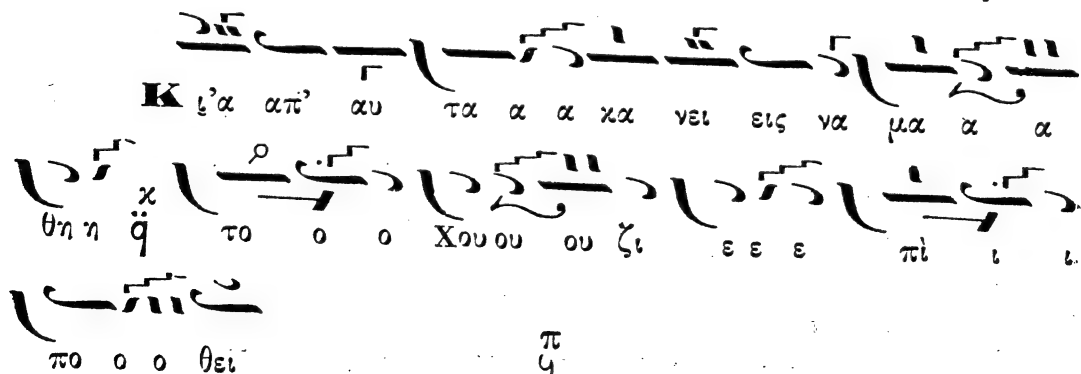

 Ει ει εις τα χει ει ει λη η σου ου ως
 ρο ο ο δον Γκιου ουλ λι ζα α ρι ι ε ε ευ α α αν
 θει ει ει ει

π
9

MAKAM ΧΟΥΖΙ.

Ἦχος πλ. α.

π
9

 Κ'α απ' αυ τα α α κα νει εις να μα α α
 θη η το ο ο Χου ου ου ζι ε ε ε πι ι ι
 πο ο ο θει

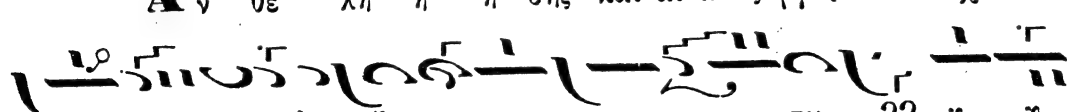
π
9

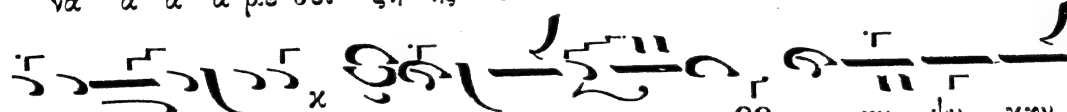
ΜΑΚΑΜ ΤΖΑΡΓΚΙΑΧ.

Ἦχος γ'. ἑναρμόνιος.

γ

 Ἀ ν θε λη η η σης και αι αι Τζαργκια α χι γ

 να α α α με δει ξη ης εν τα α αυ τω γ η η

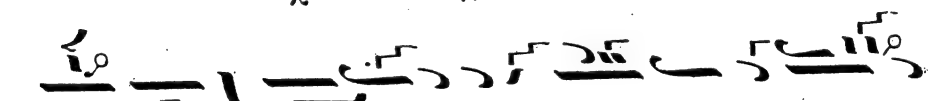

 ξευρε ε ε πωως χ κυ ρι ε ε ευ εις γ τη ην ψυ χην

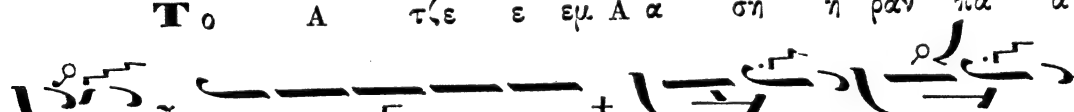

 μουουκαθ α α αυ το γ

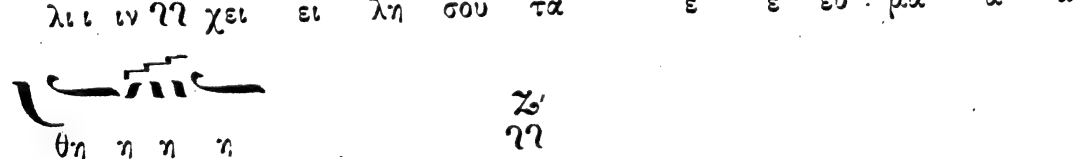
ΜΑΚΑΜ ΑΤΖΕΜ ΑΣΗΡΑΝ.

Ἦχος, γ' ἑναρμόνιος.

ζ
γ

 Τ ο Α τζε ε εμ Α α ση η ραν πα α

 λει εν ζ χει ει λη σου τα ε ε ευ μα α α

 θη η η η ζ
γ

ΜΑΚΑΜ ΑΤΖΕΜ ΚΙΟΥΡΑΙ.

Ἦχος γ' ἑναρμόνιος, ἐκ τοῦ Ζω.

ζ
γ

Και Α α α τζεμΚιουρ δι ευ γα α α ζουν
 μ'ε να το ο ο νο ο ον εμ πα α α θη η

ΜΑΚΑΜ ΙΣΦΑΧΑΝ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

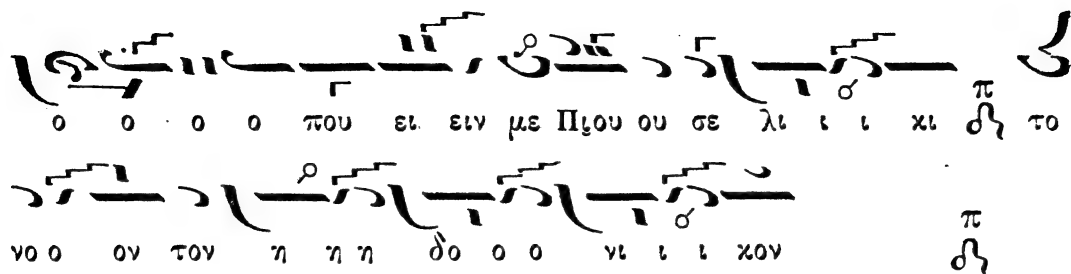
Ἦχος δ'. μεμιγμένος, ἐκ τοῦ Πα.

Δει ει ξον με ε ε λοι οι πο ο ον ω Μου ου
 σα α I ι σφα χα α νι ι ε ε εν τα α αυ
 τω ω ο ο ο που ει ει ναιαι με ε ε μιγ
 με ε ε νον με ε το Πιουονου σε λι ικ κι'α α αυ το

ΜΑΚΑΜ ΣΕΜΠΑ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος α. μεμιγμένος.

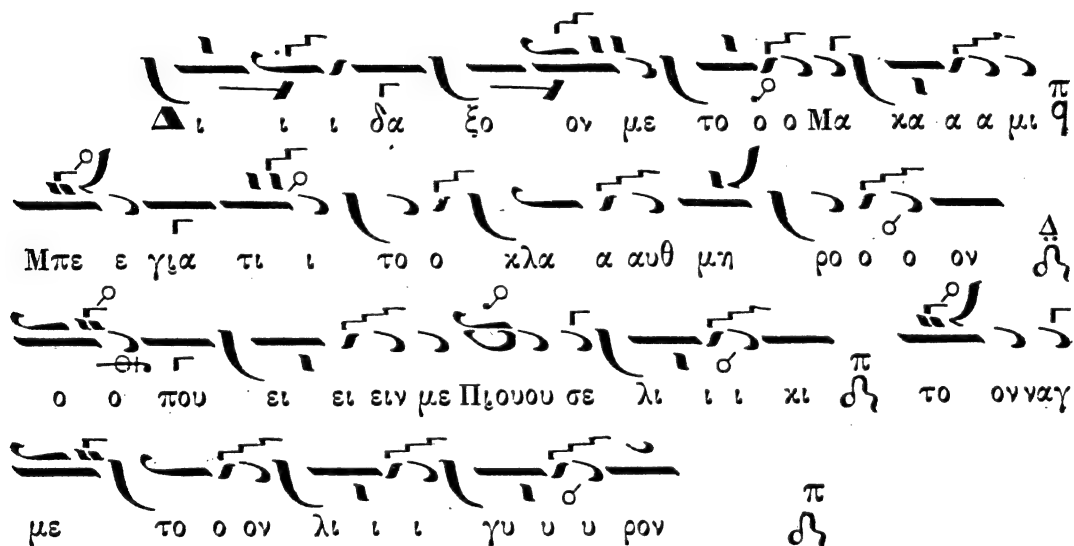
Δει ει ει ξον με ε και το ο ο Μα κα α α μι
 του ου ου ου Σε μπα α το λι ι γυ υ υ ρον

ΜΑΚΑΜ ΜΠΕΓΙΑΤΙ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος δ'. μεμιγμένος, ἐκ τοῦ Πα.

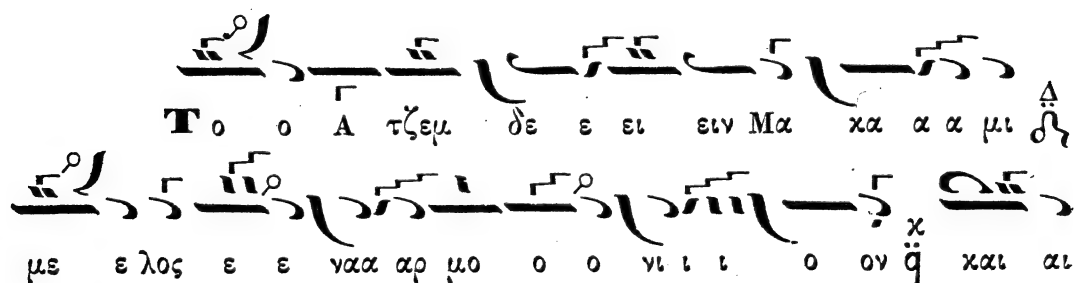
π
9

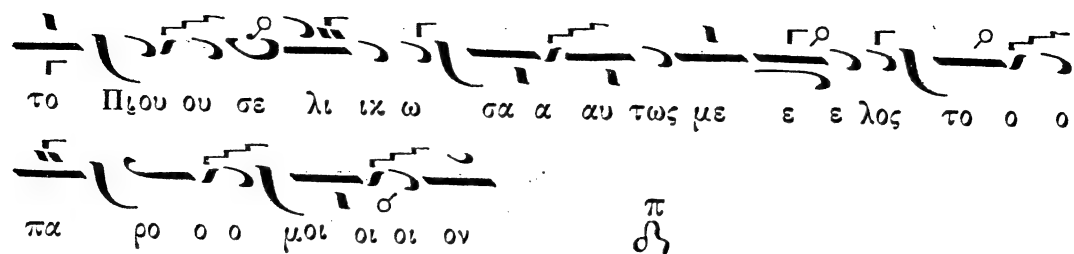

ΜΑΚΑΜ ΑΤΖΕΜ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος, ἐκ τοῦ Πα.

π
9

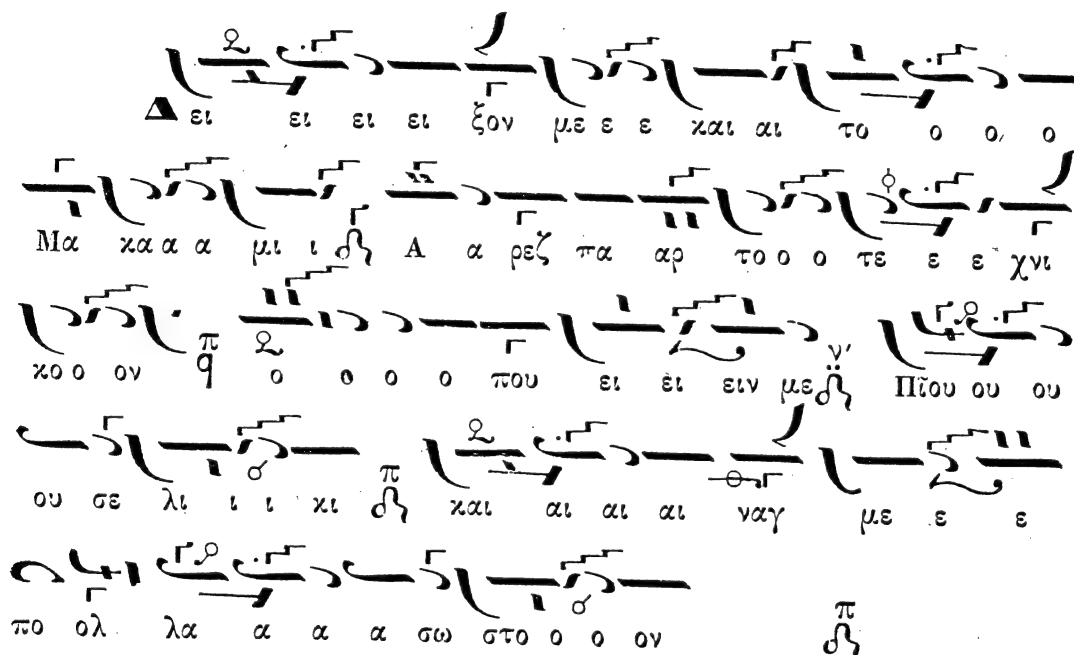

ΜΑΚΑΜ ΑΡΑΖΠΑΡ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος α'. μεμιγμένος

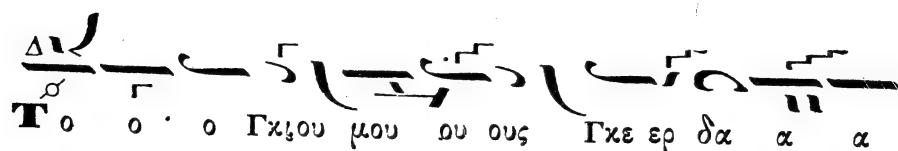
π
9

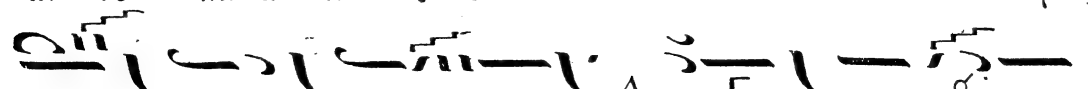
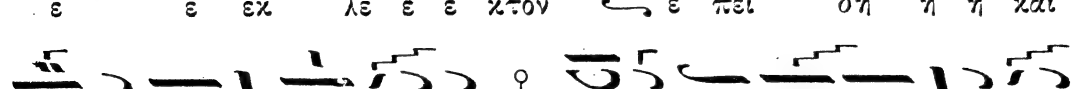
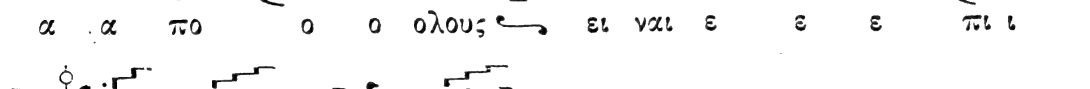

ΜΑΚΑΜ ΓΚΙΟΥΜΟΥΣ ΓΚΕΡΔΑΝ.

Ἦχος δ'. χρωματικός, ἐκ τοῦ Πα.

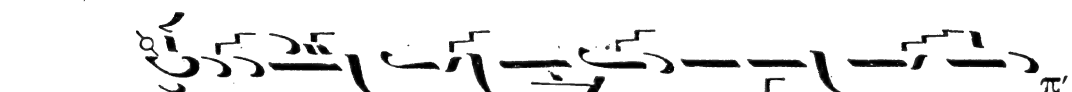

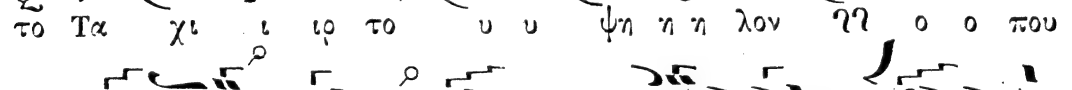
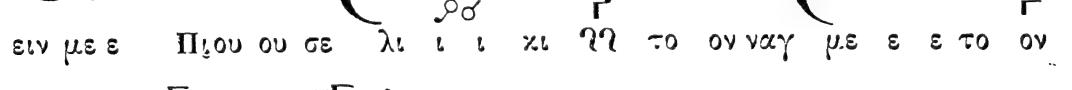
π
9

 αν δε πα α α λιν ει ει ει ειν Μα κα α α μι

 ε ε εκ λε ε ε κτον ε πει δη η η και

 α α πο ο ο ολους ει ναι ε ε ε πι ι

 θυ υ υ υ μη το ο ον

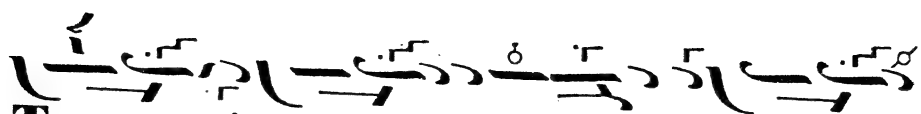
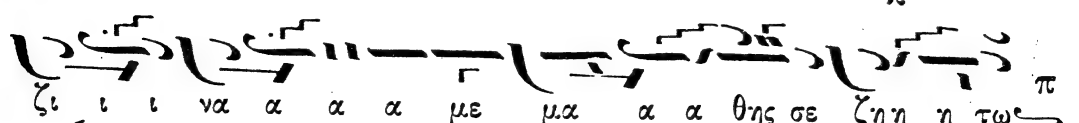

ΜΑΚΑΜ ΤΑΧΙΡ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος δ'. μεμιγμένος, ἐκ τοῦ Πα.

 Δ ει ξο ον με γλυ υ και ει ει ει α Μουου ου σα

 το Τα χι ι ιο το υ υ ψη η η λον ο ο που

 ειν με ε Πιου ου σε λι ι ι κι το ον ναγ με ε ε το ον

 ζω ω ω η η η ρον

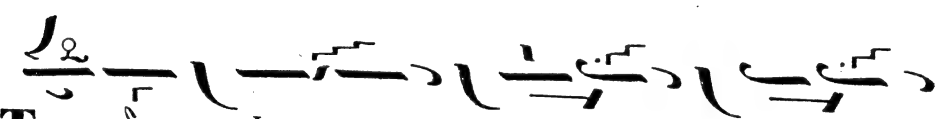

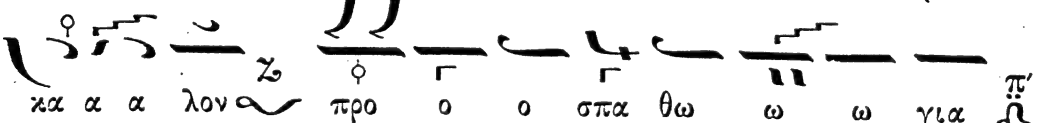
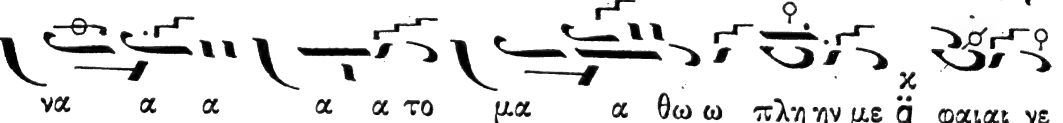
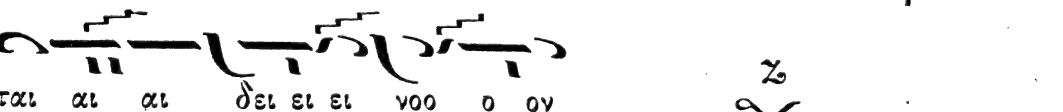
ΜΑΚΑΜ ΣΕΧΝΑΖ ΠΙΟΥΣΕΛΙΚ.

Ἦχος πλ. β'. χρωματικός, ἐκ τοῦ Πα.

 Τ ο ο ο γλυ κυ υ υ τα το ο ον Σε χνα α α

 ζι ι ι να α α α με μα α α θης σε ζη η η τω π

 ο ο ο που ει ει ει ν με Π ου ου σε λι ι κι ι

 το ον να γ με που ου ου α α γ α α α πω π

ΜΑΚΑΜ ΦΕΡΑΧΝΑΚ.

Ἦχος βαρὺς φθορικός.

 Τ ο δε Φε ε ε ρα χνα α α α α κι

 πα α α λιν ει ει ει ει ναι νε ε ε ον και αι

 κα α α λον προ ο ο σπα θω ω ω για

 να α α α α το μα α θω ω πλη ην με φαι αι νε

 ται αι αι δει ει ει νου ο ον

ΜΑΚΑΜ ΣΕΦΚΟΥ ΕΦΣΑ.

Ἦχος βαρὺς φθορικός.

ζ

Δι δα ξον με και το νε ε ε ον ς το Μα α α
κα α αμ Σε εφ κου ου Ε εφ σα ε ε πει δη η η ει
ναι αι αι αι ω ω ραι αι ον και το ε πε θυ υ
μη η σα α α α

ΜΑΚΑΜ ΧΟΥΣΕΙΝΙ ΑΣΗΡΑΝ.

Ἦχος πλ. ἀ. ἐκ τοῦ Κε

κ
q̇

Το ο ο Χου σε ι νι ι ι δε ε λε ε ε
γουν ει ει ει ν Μα κα α αμ χα α α ρο ο ο
ποι οι οι ο ον κ το ο δε Α α ση η ρα α νι
ο ο ο τι ι π̇ ει ναι η η συυ χα α α στι ι ι
χο ον κ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ Μουσικῆς ὀρθογραφίας.

Ἐρώτ. Τίς ὁ σκοπὸς τῆς ὀρθογραφίας ταύτης ;

Ἀπόκ. Ὡς ἡ ὀρθή γραφή τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκανονίσθη ὑπὸ τῶν πρώτων ἀλεξανδρίνων φιλολόγων, οὕτως ἡ γραφή καὶ οἱ συνδυασμοὶ τῶν χαρακτήρων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μουσικοδιδασκάλων, ἵνα εὐχερῶς ᾄδωνται τὰ διάφορα καὶ ποικίλα μέλη πάντων τῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐξωτερικῆς μουσικῆς, μεμελοποιημένα κατὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς ἐντέχνου πλοκῆς τῶν μουσικῶν χαρακτήρων. Τὴν πλοκὴν ταύτην καλοῦμεν Μουσικὴν ὀρθογραφίαν, ἥς τοὺς κανόνους ἐφ' ἐξῆς παρατιθέντες, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ Ἰσου καὶ τῶν συνδυασμῶν αὐτοῦ.

Περὶ τοῦ Ἰσου.

Ἐρ. Διατί ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ Ἰσου καὶ οὐχὶ ἀφ' ἑτέρου χαρακτῆρος ;

Ἀπ. Διότι τὸ Ἰσον, πρῶτον ἐπινοηθὲν ὡς βάσις τῆς μελωδίας, εἶνε πάντοτε ἀπαραίτητον καὶ ἄνευ αὐτοῦ οὔτε ἡ ἀνάβασις γίνεται οὔτε ἡ κατάβασις. Ἐπενοήθη μὲν διὰ τὴν ἀνάβασιν τὸ Ὀλίγον καὶ διὰ τὴν κατάβασιν ἡ Ἀπόστροφος, εὐθὺς μετὰ

ρῶς· ἀλλ' ὁμῶς ἀπαιτεῖται καὶ οἱ κατιόντες χαρακτῆρες νὰ εἶνε
ισόχρονοι, δηλαδή ἡ μεθ' ἑτεροχρόνων, ἢ ἄνευ αὐτῶν. Ἐτερό-
χρονα δὲ λέγοντες νοοῦμεν τὸ Κλάσμα, ὃπερ τίθεται εἰς τοὺς
χαρακτῆρας καὶ διπλασιάζει τὸν χρόνον αὐτῶν. Τὸ Ἴσον μεθ'
ἑτεροχρόνων μὲν γράφεται οὕτως·

Δ
Ως μ ο ν ο ς α γ α θ ο ο ς κ α ι φ ι λ α π
ἄνευ δ' αὐτῶν οὕτως·

Δ
Α ξ ι ι ω ς α γ α α α λ λ ε Δ

Αὗται αἱ δύο γραμμαὶ ὀνομάζονται ισόχρονοι.

Ἐρ. Αἱ γραμμαὶ αὗται δύνανται νὰ γράφωνται καὶ κατ' ἄλ-
λον τρόπον;

Ἀπ. Μάλιστα· ἡ μὲν πρώτη γράφεται καὶ οὕτως·

Δ
Ως μ ο ν ο ς α γ α θ ο ο ο ς κ α ι φ ι λ α π

ὅθεν ἡ γραμμὴ αὕτη εἶνε ὁμοία τῇ πρώτῃ, μόνον δὲ τὸ τε-
λευταῖον τῶν τριῶν Ἴσων ἀναλύεται καὶ τίθεται ἄνωθεν τοῦ
Ὀλίγου μετὰ τῶν Κεντημάτων· διότι τὰ Κεντήματα ἀναπλη-
ροῦσι τὴν ὀξύτητα τῆς Πεταστῆς, ὥς ἡ πρώτη Ἀπόστροφος ἀ-
ναπληροῖ τὸν ἕτερον χρόνον τοῦ τελευταίου Ἴσου. Οὕτω πάλιν
εἶνε ισόχρονος.

Ἐρ. Ἡ δὲ δευτέρα γραμμὴ πῶς γράφεται ἄλλως;

Ἀπ. Ἡ δευτέρα γράφεται καὶ οὕτως·

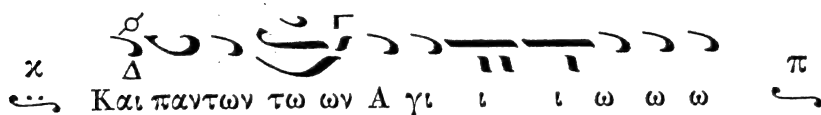
Δ
Α ξ ι ω ς α γ α α α λ λ ε Δ

Ἐν αὐτῇ, εἰ καὶ τὸ Ἴσον καὶ αἱ δύο Ἀπόστροφαι εἶνε ἄνευ
ἑτεροχρόνου, τὸ πρῶτον ὁμῶς, ἀντὶ Ψηφιστοῦ, λαμβάνει τὴν

Πεταστήν μετὰ τοῦ Κλάσματος, δηλ. ἕτερον χρόνον, ὅς περ ἀναπληροῖ τὸν τῆς πρώτης Ἀποστροφῆς. Ἡ Πεταστή τίθεται ὡσαύτως διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ κατόπιν τὸ συνεχές Ἐλαφρόν, διότι ἡ δευτέρα Ἀπόστροφος λαμβάνει συλλαβὴν τοῦ κειμένου. Ἀλλὰ τότε τὸ Ἴσον μετὰ τῶν δύο Ἀποστροφῶν πάλιν ἰσόχρονοι ὀνομάζονται.

Ἐρ. Καὶ ἄλλως πῶς γράφεται ἰσόχρονος γραμμὴ;

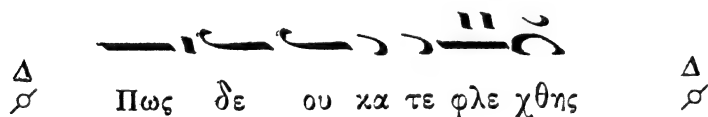
Ἀπ. Γράφεται καὶ δι' Ὑπορροῆς οὕτω·

Καὶ ἡ γραμμὴ αὕτη μετὰ τὸ Ἴσον ἔχει τέσσαρας κατιούσας φωνάς, διὰ τοῦτο δὲ τὸ Ἴσον λαμβάνει ἕτερον χρόνον καὶ κάτωθεν Ψηφιστὸν ἀντὶ Πεταστῆς. Διότι, ὡς εἵπομεν, ἐν τῇ πρώτῃ φωνῇ τῆς Ὑπορροῆς, ἣτις ἀπαγγέλλεται ἐν ἄρσει, ἔχει ἕτερον χρόνον, λαμβάνει δὲ τὸ Ψηφιστὸν διὰ τὴν ζωηρότητα. Ἐὰν μετὰ τὸ Ἴσον ὑπάρχωσι δύο κατιούσαι φωναί, τότε λαμβάνει τὴν Πεταστήν, ἐὰν δ' ὑπάρχωσι πλείους, τότε ἀντὶ Πεταστῆς τίθεται τὸ Ψηφιστόν. Ἀλλ' ἐὰν αἱ μὲν δύο κατιούσαι φωναὶ εὐρίσκωνται ἐν μιᾷ συλλαβῇ, ἀνωθεν δ' αὐτῶν τὸ Γοργόν, τότε τίθεται ἡ Ὑπορροή· ἐὰν δ' ἡ δευτέρα κατιούσα λάβῃ συλλαβὴν, τότε, ἀνθ' Ὑπορροῆς, τίθεται τὸ συνεχές Ἐλαφρόν. Ὁ κανὼν οὗτος ἰσχύει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς.

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν μὴ ἀπαιτῇ τὸ τελευταῖον Ἴσον μήτε ὀξύτητα, μήτε ζωηρότητα;

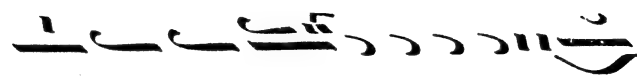
Ἀπ. Τότε τὸ Ἴσον τίθεται ἀπλῶς ἄνευ Ψηφιστοῦ καὶ ἄνευ Πεταστῆς οὕτω·

Ἐρ. Τί δὲ γίνεται ἐὰν εὐρεθῇ κατόπιν τοῦ Ἴσου μία μόνη Ἀπόστροφος;

 Γ
^π _q Προ ευ τρε πι ζου ου σα α το η

Ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ ἡ Πεταστὴ ἀναλύεται οὕτω·

 Γ
^π _q Προ ευ τρε πι ι ζου ου σα α το η

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν τὸ Ἴσον ἔχῃ κατόπιν αὐτοῦ Ἀπόστρο-
 φον μεθ' ἑτεροχρόνου, ἀπαιτῇ δὲ καὶ ζωηρότητα ;

Ἀπ. Τότε ὑπὸ τὸ Ἴσον τίθεται τὸ Ὁμαλόν, διότι εἶνε ισό-
 χρονον μὲ τὴν Ἀπόστροφον, καὶ γράφεται οὕτω·

 κ
^κ _q Πως εκ των α γι ι ι ω ων q

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν ἓν τινι γραμμῇ εὐρεθῶσι τέσσαρες Ἀ-
 πόστροφοι, ὧν ἕκαστον ζεύγος λαμβάνει ἀνὰ μίαν συλλαβὴν
 τοῦ χειμένου ;

Ἀπ. Τότε ἑκάστου ζεύγους προτάσσεται ἡ Βαρεῖα οὕτω·

 Δ
⁶ _κ Και μα α γοι προ ο σε ε κυ υ υ δ

Ἐρ. Τί δὲ γίνεται ἐὰν πάλιν τὸ τελευταῖον Ἴσον ἀπαιτῇ
 ὁξύτητα μεθ' ἑτεροχρόνου καὶ τὴν πρώτην τῶν δύο Ἀποστρό-
 φων, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐρίσκονται ἐν μιᾷ συλλαβῇ ;

Ἀπ. Τότε, ἐὰν ἑκατέρα τῶν Ἀποστροφῶν, ἡ ἡ δευτέρα μόνη
 λάβῃ συλλαβὴν, Βαρεῖα οὐδόλως γράφεται. Π. χ.

 6
^Δ _κ Κυ ρι ε κ

καὶ ἄνευ ἑτεροχρόνου οὕτω·

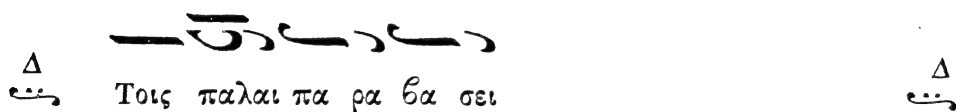
 Δ
^{ζ'} _κ Θε ο φο ρε την α κ

Ἐρ. Τί γίνεται ἐὰν πάλιν ἐν μιᾷ γραμμῇ ὑπάρχωσι δύο Ἴσα, ἔχοντα κατόπιν αὐτῶν ἀνὰ μίαν Ἀπόστροφον;

Ἀπ. Ἐὰν μὲν ἡ Ἀπόστροφος εὐρίσκηται ἐν μιᾷ συλλαβῇ τὸ Ἴσον τότε προτάσσεται μετὰ Βαρείας, οὕτω·

 τα πα αν τα αι και αι να α

Ἐὰν ὁμως αἱ Ἀπόστροφαι λαμβάνωσι συλλαβήν, τότε γράφεται ἄνευ τῆς Βαρείας οὕτω·

 πα λα πα ρα βα σει

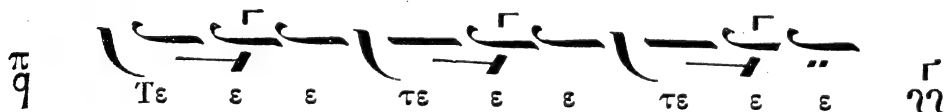
Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν δύο ἢ τρία Ἴσα χρήζωσι κυματισμῶν;

Ἀπ. Τότε τὰ μὲν δύο Ἴσα συνδέονται δι' Ἑτέρου, οἱ δὲ φθόγγοι αὐτῶν προφέρονται διὰ λαρυγγισμοῦ ὥς οἱ τοῦ Ὁμαλοῦ, οὕτω·

 τε ε ε τε ε ε τε

Ἐρ. Ἀλλ' ἐὰν ὑπὸ τοιαύτης γραμμῆς ἀπαιτῇται τραχύτερος λαρυγγισμός, τότε τί ποιούμεν;

Ἀπ. Τότε προτάσσομεν τὴν Βαρεῖαν καὶ μετ' αὐτὴν τὰ Ἴσα καὶ ἄνωθεν γράφομεν Γοργόν. Ἀλλ' ὁμως καὶ κάτωθεν, ἀντὶ Ἑτέρου, τίθεται τὸ Ὁμαλὸν καὶ οἱ φθόγγοι αὐτῶν προφέρονται διὰ τραχείος λαρυγγισμοῦ, οὕτω·

 τε ε ε τε ε ε τε ε ε

Ἐρ. Ὅταν πάλιν τὸ Ἴσον ἀπαιτῇ ζωηρότητα, ἔχῃ ὁμως κατόπιν αὐτοῦ Ἀπόστροφον, ὑπάρχη δὲ καὶ ἑτερόχρονος, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε τίθεται ὑπ' αὐτό, ἀντὶ Ψηφιστοῦ καὶ Πεταστῆς, τὸ Ὁμαλόν, οὕτω·

Δ 6
Και α α χραν του ου ους θω

Τὸ Κλάσμα ἐν τῇ γραφῇ ταύτῃ ἀναλύεται διὰ δύο Ἴσων, προτασσομένης τῆς Βαρείας, οὕτω·

π q
Με ε ε εν υ υ πο πο ο ο δι ι ι ο ον Δ

Ἐρ. Ὅταν δ' ἀπαιτῆται μεταξὺ τῶν δύο Ἴσων ἀνιῶν χαρακτήρ, μὴ ὑπαρχούσης χρείας Γοργοῦ, τότε τί γίνεται ;

Ἀπ. Τότε τίθενται τὰ Κεντήματα μεταξὺ τῶν δύο Ἴσων καὶ προφέρονται ἡπίως, οὕτω·

π γ
Προ σκυ νει ο ορ θο ο δο ο ξως γ

καὶ ἄλλως δὲ οὕτως·

Δ Δ
Ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

Ἐρ. Ἐὰν δ' ἐν τοιαύτῃ γραφῇ ὑπάρχη Γοργοῦ ἀνάγκη, τότε τί ποιούμεν ;

Ἀπ. Τότε τίθεμεν Ὀλίγον ἀντὶ Κεντημάτων, ὑπ' αὐτὸ δὲ τὸ Γοργόν, προφέροντες διὰ λαρυγγισμού, οὕτω·

π 6
Χει ει ρα α σου ου ου ου ου λου ου ου χ

καὶ ἄλλως δὲ οὕτω·

π π
Το ο ο ο ο ο το ο ο το

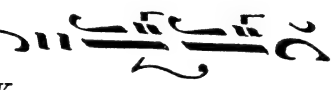
Ἐρ. Εἰς τὴν ἡπίως προφερομένην γραμμὴν ταύτην δυνάμεθα, ἐὰν θέλωμεν, νὰ προσθέσωμεν καὶ Γοργὸν ἄνωθεν τῶν Κεντημάτων ;

Ἀπ. Δυνάμεθα μὲν, γράφομεν ὁμῶς τὰ Κεντήματα μετὰ Γοργοῦ ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου, ἅπερ λαμβάνουσι τὴν δύναμιν αὐτοῦ, οὕτω·

 Δ δ Τ ε ε ε ε ε ε ε ε τε ε π η

καὶ ἄλλως·

 Δ δ Κυ υ ρι ι ου Δ δ

Ἐρ. Καὶ εἰς τί δ' ἄλλο συμβάλλεται τὸ Ἴσον ;

Ἀπ. Πολλάκις εἰς ἀποπλήρωσιν χρόνου· διότι, ὡς εἶπομεν, τὰ Κεντήματα οὐδὲν δέχονται χρονικὸν σημεῖον καὶ διὰ τοῦτο τὸ Ἴσον ἀναπληροῖ αὐτά, οὕτως·

 Δ δ Α να τε ε ε χ η

καὶ ἄλλως δὲ οὕτως·

 χ η Ε ξ α α γ α α α Γ δ

Ἐὰν δ' ἀπαιτῇται πλείων βραδύτης δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸ Ἴσον καὶ τι περισσότερον.

Ἐρ. Τὸ Ἴσον ἀντὶ τοῦ Κλάσματος δέχεται καὶ μόνην μίαν Ἀπλῆν ;

Ἀπ. Μίαν μὲν μόνην Ἀπλῆν δὲν δέχεται, δέχεται ὁμῶς πλείονας. Ἐν τισὶ περιστάσεσι δέχεται καὶ μίαν Ἀπλῆν, ἀλλ' ὁμῶς μετ' Ἀντικενώματος, ἀπαιτοῦν κατόπιν μὲν αὐτοῦ κατιόντα χαρακτῆρα, ἡγουν τὴν Ἀπόστροφον, ἄνωθεν δὲ Γοργόν,

ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συλλαβῇ. Ὅθεν ὁ φθόγγος τοῦ κατιόντος
 χαρακτήρος προφέρεται οἷον ἐκ κρεμῶς καὶ ἀχωρίστως,
 οὕτω.

κ Δ
 Του ο νο ο μα το ος ε ε ε
 καὶ ἄλλως.

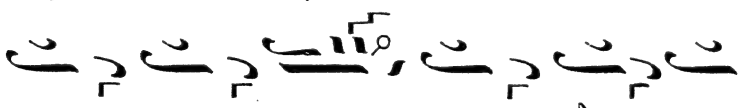
Γ π
 Τα α πα αν τα α και αι να α

Ἐρ. Αὕτη ἡ ἐκκρεμῆς σύνθεσις γίνεται καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
 χαρακτῆρσι;

Ἀπ. Γίνεται, ὅταν μάλιστα ὁ ἀκόλουθος χαρακτήρ κῆται ἐν
 μιᾷ συλλαβῇ.

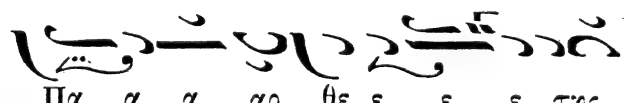
Ἐρ. Ἐὰν ἐν τοιαύτῃ μετὰ τοῦ Ἰσου συνθέσει ὁ κατιὼν χα-
 ρακτήρ λαμβάνῃ συλλαβὴν, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε ἀντὶ Ἀντικενώματος καὶ Ἀπλῆς τίθεται ἄνωθεν
 τοῦ Ἰσου μόνον τὸ Κλάσμα, οὕτως.

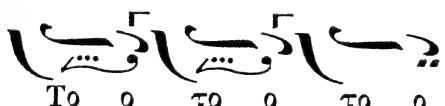
Σ' π
 Ἀχ και στε να γ μο ον της καρ δι ας μου

Ἐρ. Ἐὰν δ' ἐν τοιαύτῃ συνθέσει ἀπαιτήσῃ τὸ Ἰσον πλείονα
 βραδυτῆτα;

Ἀπ. Τότε τὸ Ἰσον δέχεται Διπλῆν, Τριπλῆν ἢ καὶ Πολλα-
 πλῆν, ἀλλ' ἄνευ Ἀντικενώματος, προτασσομένης Βαρείας μετὰ
 Ἑτέρου, οὕτω.

Δ π
 Πα α α αρ θε ε ε ε της

καὶ μετὰ Τριπλῆς οὕτω.

Δ π
 Το ο το ο το ο

Ἐρ. Ἐὰν ἐν τοιαύτῃ γραμμῇ ἡ Ἀπόστροφος, ἥ καὶ τὸ Ἐλαφρόν, λαμβάνῃ συλλαβὴν, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Ὅταν λαμβάνῃ συλλαβὴν ἢ κατιοῦσα φωνή, τότε οὔτε Βαρεῖα τάσσεται οὔτε Ἕτερον, οὔτω.

6
λ To το ο το το το ν

καὶ ἄλλως·

Δ
 $\begin{matrix} \text{To} & \tau\text{o} & 0 & 0 & 0 & 22 \end{matrix}$

Ἔρ. Ἐκ τῶν ἀχρόνων καὶ ἐγχρόνων ὑποστάσεων ποῖαι τίθενται καὶ πῶς τίθενται;

Ἄπ. Ἐκ τῶν ἀχρόνων καὶ ἐγχρόνων ὑποστάσεων, τὸ μὲν Ἀργὸν καὶ τὸ Ἐνδόφωνον οὐδέποτε τίθενται εἰς τὸ Ἴσον· τὸ δὲ Γοργὸν καὶ αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται ἄνωθεν καὶ κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ τὴν περίστασιν. Τὸ Ψηφιστόν, τὸ Ὁμαλὸν καὶ τὸ Ἑτερον τίθενται κάτωθεν, ἡ δὲ Βαρεῖα τίθεται πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτό· καὶ ἐκ τῶν χρονικῶν σημείων, τὸ μὲν Κλάσμα τίθεται ἄνωθεν, ἡ δ' Ἀπλῇ μετ' Ἀντικενώματος, ἡ Διπλῇ καὶ Τριπλῇ μεθ' Ἑτέρου, καὶ ἄνευ αὐτοῦ, πάντοτε κάτωθεν.

§. 2.

Περὶ τοῦ Ὀλίγου.

Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον διατί ὠνομάσθη οὕτω καὶ τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Ὀνομάσθη Ὀλίγον διότι κατ' ὀλίγον ἀναβιβάζει τὴν φωνήν. Ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκην ἀναβάσεως ἐνὸς φθόγγου, λαμβάνοντος συλλαβὴν τοῦ κειμένου, τότε γράφομεν μόνον τὸ Ὀλίγον, ὅπερ συνεπινοηθέν, ὡς ἡδὴ εἴρηται, τῷ Ἰσῳ καὶ τῇ Ἀποστρόφῳ, ἀνέκαθεν τίθεται ἐν τῇ ἀναβάσει, ὡς περ τὸ μὲν Ἰσον ὡς βάσις τῆς μελωδίας, ἡ δ' Ἀπόστροφος ἐν τῇ καταβάσει.

Ἡ ἐξῆς σύνθεσις, περιλαμβάνουσα καὶ τοὺς τρεῖς τούτους κυριωτάτους μουσικοὺς χαρακτῆρας, καταδεικνύει πῶς οἱ ἀρχαῖοι ἀπήρτιζον τὴν μελωδίαν.

$\overset{\vee}{\delta\lambda}$ $\overset{\sim}{\text{λε}}$ ου τως ουν α να βαι νε $\overset{\vee'}{\gamma\eta}$
 $\overset{\vee'}{\gamma\eta}$ ου τω και καταβαι $\overset{\vee}{\delta\lambda}$ (1)

Ἐρ. Ἐὰν ἡ ἀνάβασις αὕτη εὐρεθῇ ἐν μιᾷ καὶ μόνη συλλαβῇ, τότε τί συμβαίνει;

Ἀπ. Τότε ὑπὸ τὸ Ὀλίγον τίθενται τὰ Κεντήματα, διότι αὐτὰ οὐδέποτε λαμβάνουσι συλλαβὴν, κατὰ τόδε τὸ παράδειγμα·

$\overset{\vee}{\delta\lambda}$ τε $\overset{\sim}{\text{ε}}$ $\overset{\sim}{\text{ε}}$ $\overset{\sim}{\text{ε}}$ τε $\overset{x}{\eta}$

(1) Ἐν ἑτέρῳ ἀνεκδότῳ πονήματί μου ἀποδεικνύω ταῦτα καὶ διὰ τῆς ἀρχαίας γραφῆς. Αὐτόθι ἐκτενέστερα πραγματεύομαι περὶ τε τῶν τριῶν τούτων χαρακτήρων καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐν γένει.

Ἐρ. Τὰ Κεντήματα τίθενται πάντοτε ὑπὸ τὸ Ὀλίγον;

Ἀπ. Τὰ Κεντήματα τίθενται ὡς μόνον ὑπὸ τὸ Ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ ἄνω αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτό, κατὰ τὴν περίστασιν. Π. χ.

Δ
Φω σ τη ρ α κοι οι οι μη η η τε ε Δ

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν ἀπαιτῇται ζωηρὰ ἐκφώνησις ἐν τῷ τέλει τοιαύτης συνεχοῦς ἀναβάσεως;

Ἀπ. Τότε τὰ ἄνω τοῦ Ὀλίγου Κεντήματα χρήζουσιν ὑπ' αὐτό τοῦ Ψηφιστοῦ, ἐὰν ἡ συλλαβὴ εἶνε μία καὶ ἡ αὐτή. Π. χ.

π
Μει ει πα α αν των χ
q

Ἐρ. Τί δὲ γίνεται ἐὰν μετὰ τὴν ἀνάβασιν ἡ κατιοῦσα Ἀποστροφος λάβῃ συλλαβὴν;

Ἀπ. Τότε προτάσσεται μὲν ἡ Βαρεῖα τῶν δύο Ἀποστροφῶν, προφέρονται δὲ βαρέως οἱ δύο φθόγγοι, οὕτω γραφόμενοι·

ν
Δ γα α ε λε ε ο ος π
q

Ἐρ. Ἐὰν αὕτη ἡ συνεχὴς ἀνάβασις εὑρεθῇ ἐν μιᾷ καὶ μόνη συλλαβῇ, τὸ δὲ τέλος αὐτῆς ἀπαιτῇ Γοργόν, τότε τί ποιούμεν;

Ἀπ. Τότε τὰ τελευταῖα Κεντήματα τίθενται ἄνω τοῦ Ὀλίγου μετὰ τοῦ Γοργοῦ, οὕτω·

Δ Δε ε ευ τε Δ

Αὕτη ἡ σύνθεσις γίνεται καὶ ἐν ταῖς καταλήξεσι, γραφομέναις οὕτως·

π Ε ε ε λε ε ε ος π

Ἄλλως·

καὶ ἄλλως·

Πᾶσαι αὗται αἱ γραμμαὶ τῆς συνεχοῦς ἀναβάσεως καλοῦνται ἰσόχρονοι.

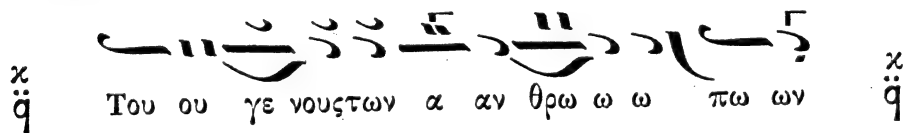
Ἐρ. Τί γίνεται ἐν τοιαύτῃ συνεχεῖ ἀναβάσει, ὅταν ἀπαιτῇται Γοργόν;

Ἀπ. Τότε τὰ ὑπὸ τὸ Ὀλίγον Κεντήματα λαμβάνουσιν ἄνωθεν τὸ Γοργόν· ἐὰν ὁμως ἡ τελευταία ἀνιούσα φωνὴ ἀπαιτῇ καὶ ζωηράν ἔκφρασιν, τότε τίθεται τὸ Ἀντικένωμα καὶ προφέρεται μετὰ τετιναγμένης φωνῆς, οὕτω·

Ἐρ. Ὅταν πάλιν ἐν συνεχεῖ ἀναβάσει ὁ τελευταῖος χαρακτήρ καὶ αἱ κατιοῦσαι Ἀπόστροφοι ἀπαιτῶσιν ἑτερόχρονα, τότε τί ποιοῦμεν;

Ἀπ. Τότε τὸ Ὀλίγον καὶ αἱ Ἀπόστροφοι λαμβάνουσι τὸ Κλάσμα, οὕτω·

Εἰ καὶ ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ ὑπάρχουσι δύο θέσεις, δηλ. μετὰ ἑτεροχρόνων καὶ ἄνευ αὐτῶν, ἀμφοτέραι ὁμως εἶνε ἰσόχρονοι.

Ἐρ. Ἐὰν πάλιν συνεχοῦς τινος ἀναβάσεως ὁ τελευταῖος χαρακτήρ ἀπαιτῇ ἑτερόχρονα, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε ἀντὶ Ὀλίγου τίθεται ἡ Πεταστή, ἀπαιτοῦνται ὁ-
μῶς καὶ κατιόντες χαρακτῆρες, οὕτως·

π π
ῖ ῖ
— — — — —
I ω αν νη ην Α

Ἐρ. Ὅταν μετὰ τὸ Ὀλίγον ἀπαιτῇται μία καὶ μόνη Ἀπό-
στροφος, τὸ δὲ Ὀλίγον χρήζει ζωηρᾶς ἀπαγγελίας, τότε τί
ποιοῦμεν;

Ἀπ. Τότε εἰς μὲν τὸ Ὀλίγον δὲν τίθεται τὸ Ψηφιστόν, ἀντὶ
δὲ Ὀλίγου καὶ Ψηφιστοῦ, τίθεται ἡ Πεταστή. Ἀλλ' ἐὰν τὸ Ὀ-
λίγον ἀπαιτῇ καὶ ἐτερόχρονα, τότε οὔτε Ψηφιστόν οὔτε Πετα-
στή τίθεται, ἀλλ' ὑπὸ τὸ Ὀλίγον μόνον Ὅμαλόν. Π. χ.

Δ Δ
— — — — —
H μιν ε βρον τη η η σας δο

Ἐρ. Ἐὰν τεθῇ Γοργὸν ἄνω τοῦ Ὀλίγου, τοῦ ἔχοντος Κεν-
τήματα ἄνωθεν ἢ κάτωθεν, τότε εἰς ποῖον τόνον ἀνήκει τὸ
Γοργόν;

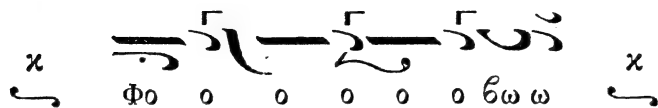
Ἀπ. Τὸ Γοργὸν εἰς τὰ Κεντήματα πάντοτε ἀνήκει· ἀλλ' ἐὰν
μὲν αὐτὰ εὐρίσκωνται ὑπὸ τὸ Ὀλίγον, τότε προφέρονται μὲν εἰς
τὴν ἄρσιν, ἢ δὲ κροῦσις τοῦ χρόνου ἀνήκει εἰς τὸ Ὀλίγον· ἐὰν
δὲ κεῖνται ἄνω αὐτοῦ, τότε πρῶτον μὲν ἢ κροῦσις τοῦ χρόνου
ἀνήκει εἰς τὸ Ὀλίγον, εἶτα δὲ τὰ Κεντήματα προφέρονται ἐν
τῇ ἄρσει. Ἐν τοιαύτῃ τινι γραμμῇ καὶ τὸ Ψηφιστόν ἀνήκει εἰς
τὰ Κεντήματα, τιθέμενα ἄνω τοῦ σώματος, οὕτω·

6 Δ
— — — — —
λ Τη ω ραι ο ο τη η τι ι ι σου

Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον πῶς καὶ πότε δέχεται τὴν Ἀπλῆν;

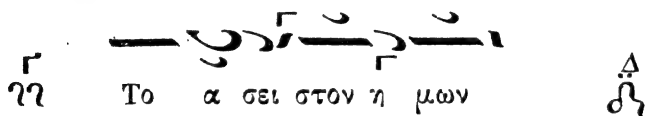
Ἀπ. Τὸ Ὀλίγον δὲν δέχεται μίαν καὶ μόνην Ἀπλῆν, ἀλλ'
ὥς εἵπομεν καὶ περὶ τοῦ Ἰσου, δέχεται καὶ πλείονας. Ἀλλ' ἐάν
ποτε δέξηται καὶ μίαν μόνην, τότε τίθεται καὶ Ἀντικένωμα,

καὶ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συλλαβῇ. Ὄταν ὁμοῦς τοῦτο γείνη, τότε ὁ φθόγγος τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος, ἤγουν τῆς Ἀποστροφου, προφέρεται ὡς κρεμάμενος τρόπον τινὰ καὶ ἀχώριστος. Π. χ.

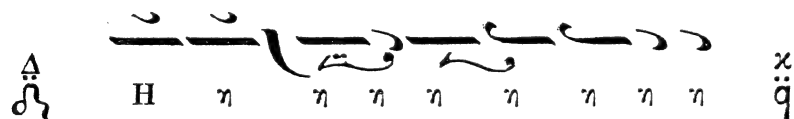
Ἐρ. Ὄταν ἡ κατόπιν τοῦ Ὀλίγου Ἀπόστροφος λάβῃ συλλαβὴν, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε τὸ Ὀλίγον, ἀντὶ τοῦ Ἀντικενώματος καὶ τῆς Ἀπλῆς, λαμβάνει ἄνωθεν τὸ Κλάσμα, οὕτω·

Ἐρ. Ὄταν τοιαύτη ἐκκρεμῆς, ὡς εἰπεῖν, σύνθεσις, ἀπαιτῇ πλείονα βραδυτῆτα, τότε τί ποιούμεν;

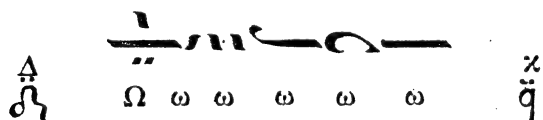
Ἀπ. Τότε τὸ Ὀλίγον δέχεται τὴν Διπλῆν καὶ Τριπλῆν, ἀλλὰ μεθ' ἑτέρου, προτασσομένης τῆς Βαρείας, ἄνευ δὲ Ἀντικενώματος· διότι τὸ Ἀντικένωμα μόνον μετὰ μιᾶς Ἀπλῆς γράφεται. Τὸ Ὀλίγον γράφεται μετὰ ἑτέρου καὶ Διπλῆς οὕτως·

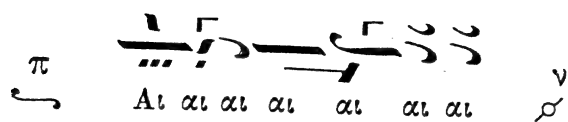
καὶ μετὰ Τριπλῆς, οὕτω·

καὶ ἄνευ ἑτέρου, μετὰ Διπλῆς οὕτως·

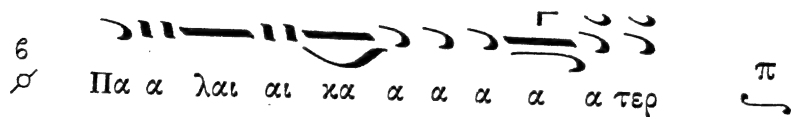

μετὰ Τριπλῆς δὲ οὕτως·

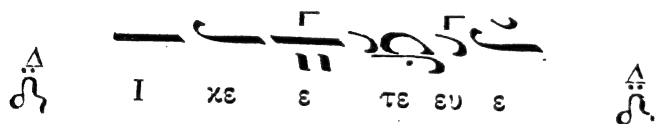
Ἐρ. Ἐὰν δὲ πάλιν συνεχοῦς τινος ἀναβάσεως ἀνὰ δύο φθόγγοι χρήζουσι συλλαβῆς, τότε τί ποιούμεν;

Ἄπ. Τότε τὰ Κεντήματα δὲν τίθενται ὑπὸ τὸ Ὀλίγον, ἀλλὰ παρ' αὐτὸ καὶ προφέρονται ἡπίως, οὕτω.

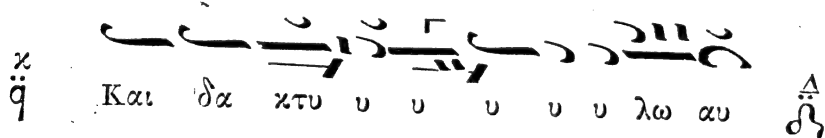
Ἐρ. Ἐὰν δὲ ἡ γραμμὴ αὕτη τῆς συνεχοῦς ἀναβάσεως, ἀ-
παιτῇ καὶ συνεχῇ κατάβασιν, τότε τί γίνεται;

Ἄπ. Τότε ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συλλαβῇ δὲν τίθεται Ψηφιστὸν ὑπὸ τὸ Ὀλίγον, ἀλλ' ἄνω αὐτοῦ μόνον τὸ Γοργόν, οὕτως·

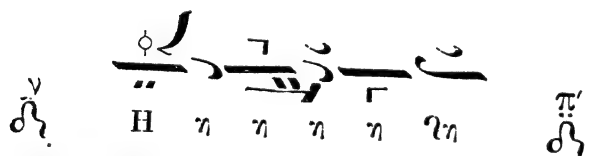

Ἐρ. Ὅταν μετὰ τὸ Ὀλίγον κῆται μία καὶ μόνη Ἀπόστροφος μεθ' ἑτεροχρόνων ἰσοχρονῇ δὲ τῷ Ὀλίγῳ, τότε τί γίνεται;

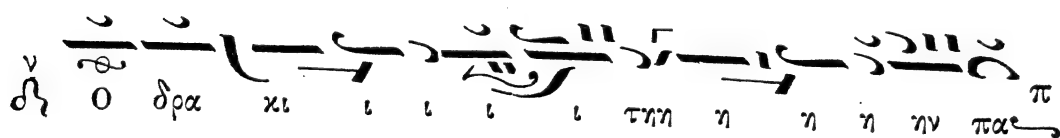
Ἄπ. Τότε τὸ Ὀλίγον λαμβάνει ἄνωθεν μὲν τὸ Κλάσμα, κάτωθεν δὲ ἀντὶ Ψηφιστοῦ τὸ Ὅμαλόν, οὕτω.

καὶ ἄλλως·

Ἐὰν θέλωμεν ν' ἀναλύσωμεν τὸ Κλάσμα, ἀναλύομεν αὐτὸ οὕτως·

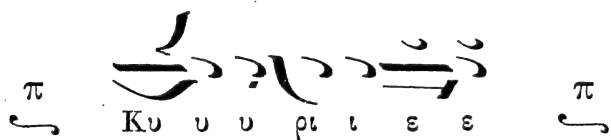
Ἐρ. Τὸ Ὅμαλόν κατὰ τί ἄλλο χρησιμεύει εἰς τὸ Ὀλίγον;

Ἀπ. Ὅταν τὸ Ὀλίγον γράφηται ἐν μιᾷ καταλήξει, ἐνῷ ὑπάρχει μία καὶ μόνη Ἀπόστροφος, ἰσόχρονος τοῦ Ὀλίγου, τότε ἀντὶ Ψηφιστοῦ πάντοτε τίθεται τὸ Ὅμαλόν, οὕτως·

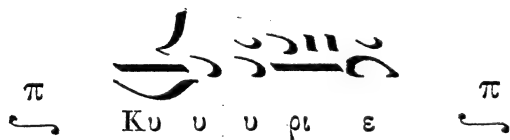

Ἐρ. Ἀλλ' ἐὰν πάλιν ἐν ἄλλῃ τινι καταλήξει εὐρίσκωνται μετὰ τὸ Ὀλίγον τέσσαρες Ἀποστροφοί, ὧν ἡ δευτέρα ἀπαιτῇ ἑτερόχρονα, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Ὅταν μεταξὺ τῶν τεσσάρων Ἀποστροφῶν, ἀνάγκη ὑπάρχει καὶ τῆς Βαρείας, τότε, ἀντὶ τοῦ Κλάσματος, τίθεται ἡ Ἀπλῇ ὑπὸ τὴν δευτέραν Ἀπόστροφον, οὕτω·

Εἰς τοιαύτην γραμμὴν τίθεται καὶ τὸ Κλάσμα· ἐὰν δηλαδὴ τὸ τέλος τῆς γραμμῆς εἶνε διάφορον καὶ μὴ ἔχη Βαρείαν, τότε ἡ δευτέρα Ἀπόστροφος, ἀντὶ τῆς Ἀπλῆς, δέχεται τὸ Κλάσμα, οὕτω·

Ἀλλ' ἡ γραμμὴ αὕτη δὲν εἶνε ἐντελὴς κατάληξις.

Ἐρ. Ἐκ τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρόνων ὑποστάσεων, ποῖαι καὶ πῶς τίθενται εἰς τὸ Ὀλίγον;

Ἀπ. Αἱ μὲν ἄχρονοι τίθενται πᾶσαι, πλὴν τοῦ Ἐνδοφώνου, ὅπερ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὸ Ὀλίγον. Ἐκ δὲ τῶν ἐγχρόνων μόνον ἡ Ἀπλῇ δὲν τίθεται εἰς τὸ Ὀλίγον· ἀλλ' ἐὰν καὶ τεθῇ, τίθεται μετ' Ἀντικενώματος καὶ οὐχὶ μόνη. Καὶ αἱ φθοραὶ δὲ τῶν ἤχων τίθενται καὶ ἄνω τοῦ Ὀλίγου καὶ ὑπ' αὐτό, κατὰ τὴν περὶ ῥίστασιν.

§ 3.

Περὶ τῆς Πεταστῆς.

Ἐρ. Διατί ἡ Πεταστὴ ὠνομάσθη οὕτω, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Διότι οἱ ἀρχαῖοι, ἐμφαίνοντες διὰ χειρονομίας τὴν μελωδίαν αὐτῆς, ἐσχημάτιζον οἶονεὶ πτέρυγάν τινα κινουμένην. Ὁ χαρακτήρ ὅμως οὗτος ἔχει καὶ ὀξύτητος δύναμιν, ἀλλ' ὅπου ἂν τεθῇ, ἀπαιτεῖ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κατιόντα χαρακτῆρα, διότι οὔτε ἰσότητα δέχεται οὔτε ἀνιόντά χαρακτῆρα.

Ἐρ. Καὶ διατί δὲν δέχεται οὔτε ἰσότητα οὔτε ἀνιόντας χαρακτῆρας;

Ἀπ. Διότι ἄλλως δὲν δύναται ν' ἀκουσθῇ ἡ ὀξύτης αὐτῆς, ὅθεν καὶ ἀπαιτεῖ πάντοτε κατιόντα χαρακτῆρα.

Ἐρ. Καὶ πόσους λοιπὸν δέχεται κατιόντας χαρακτῆρας;

Ἀπ. Ὅταν ἡ Πεταστὴ τεθῇ ἄνευ ἑτεροχρόνου, τότε μίαν καὶ μόνην δέχεται Ἀπόστροφον καὶ οὐχὶ πλείους, ὁπότε καὶ ἡ Ἀπόστροφος λαμβάνει συλλαβὴν, οὕτως·

Δ
 Οὐ τος ε σ τιν ο Υι υι ο ο ος μου
 Δ

Ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ, τῆς Ἀποστροφῆς λαμβανούσης κατόπιν τῆς δευτέρας Πεταστῆς ἐτερόχρονα, δύναται νὰ τεθῇ καὶ δευτέρα Ἀπόστροφος.

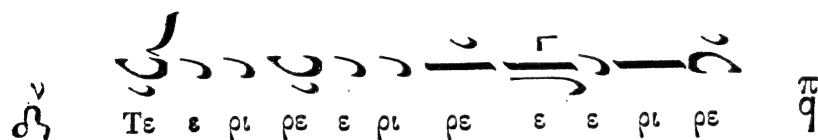
Ἐρ. Ὅταν τεθῶσι μετὰ τὴν Πεταστὴν δύο Ἀπόστροφοι, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε ἡ μὲν Πεταστὴ λαμβάνει ἑτερονχρόνον, ἐὰν δὲ αἱ δύο Ἀπόστροφοι εὔρεθῶσιν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συλλαβῇ, τότε προτάσσεται ἡ Βαρεῖα, οὕτω·

Ἐρ. Τί γίνεται ἐὰν τοιαύτης γραμμῆς ἡ δευτέρα Ἀπόστροφος λάβῃ συλλαβήν;

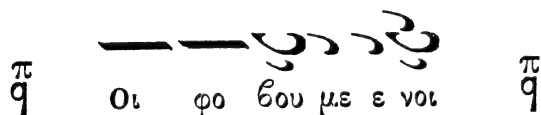
Ἀπ. Τότε ἡ Πεταστή λαμβάνει μὲν ἕτερον χρόνον, ἀλλ' ἄνευ Βαρείας, οὕτω·

Ἡ τελευταία γραφή δύναται καὶ νάναλυθῇ.

Ἐρ. Ὄταν προχωρῶμεν ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ ὀξύ, ὁ δὲ τελευταῖος χαρακτήρ ἀπαιτήσῃ ἕτερον χρόνον, τότε τί ποιῶμεν;

Ἀπ. Τότε τίθεμεν τὴν Πεταστήν· ἀλλ' ἐὰν οἱ κατιόντες χαρακτῆρες λαμβάνωσιν ἕτερον χρόνον, τότε, ἀντὶ Πεταστῆς, τίθεμεν τὸ Ὀλίγον μετὰ Ψηφιστοῦ, διότι εἶνε ἰσόχρονοι, ὥς εἵπομεν καὶ περὶ τοῦ Ὀλίγου. Μετὰ τῆς Πεταστῆς γράφεται οὕτως·

Ἐρ. Ὄταν κατόπιν μὲν τῆς Πεταστῆς ἀπαντῶται δύο κατιοῦσαι φωναί, ὁ δὲ πρῶτος φθόγγος ἀπαιτῇ Γοργόν, τότε τί γίνεται;

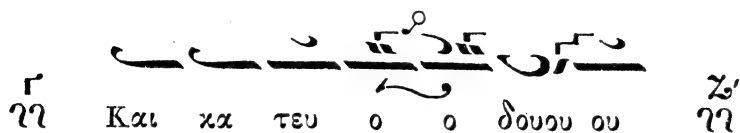
Ἀπ. Τότε τίθεται, μετὰ τὴν Πεταστήν, ἡ Ὑπορροή μετὰ τοῦ Γοργοῦ, οὕτως·

Ταύτης τῆς ἰσοχρόνου γραμμῆς ἡ τελευταία ἀνιοῦσα ἀπαιτεῖ τὴν Πεταστήν, ἀντὶ τοῦ Ὀλίγου, λαμβάνουσα κατόπιν αὐ-

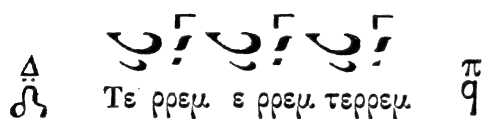
τῆς τὴν Ὑπορροήν· διότι ὁ πρῶτος φθόγγος ἀναλίσκεται ἐν τῇ ἄρσει, ἧς ὁ χρόνος ἀνήκει εἰς τὴν Πεταστήν.

Μετὰ Διγόργου δὲ γράφεται οὕτω·

Αὗται αἱ δύο γραμμαὶ ὀνομάζονται ἰσόχρονοι. Ἀλλ' ἐὰν μὴ γράφηται ἡ Πεταστή εἰς ἰσόχρονα, ἀνεξαιρέτως ὁμως τίθεται εἰς τοιαύτας γραμμάς.

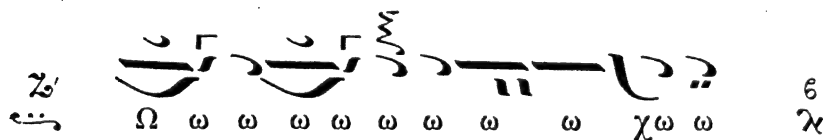
Καὶ εἰς τὰ Κρατήματα δὲ τῶν Τερερισμῶν πάλιν τίθεται οὕτω·

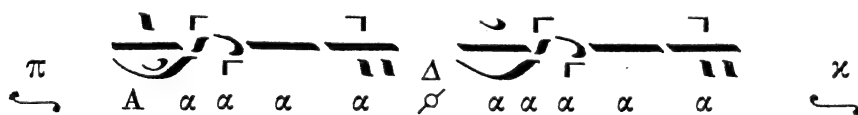
Ἡ Ὑπορροή ἐν τοῖς Τερερισμοῖς δέχεται καὶ συλλαβήν.

Ἐρ. Ἐὰν μετὰ τὴν Ὑπορροήν ἀπαιτῶνται καὶ ἄλλοι κατιόντες χαρακτῆρες, τότε τί γίνεται;

Ἀπ. Τότε ἀντὶ Πεταστῆς τίθεται τὸ Ὀλίγον μετὰ Ψηφιστοῦ, οὕτως·

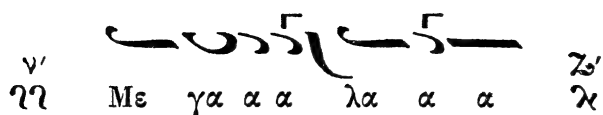

Δύναται δὲ νὰ τεθῇ καὶ εἰς τὴν Ἀπόστροφον Γοργόν, οὕτω·

Ἐρ. Ὅταν πάλιν ἡ μετὰ τὴν Πεταστήν τιθεμένη Ὑπορροή ἀπαιτῇ εἰς τὴν δευτέραν φωνὴν τὸ Γοργόν, τότε τί γίνεται;

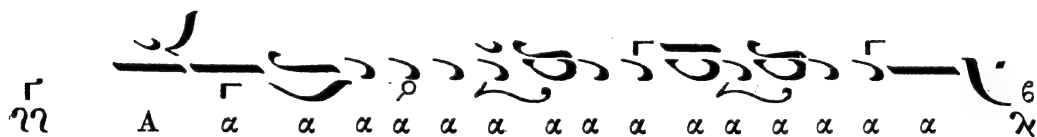
Ἀπ. Τότε, ἀντὶ τῆς Ὑπορροῆς, τίθενται δύο Ἀπόστροφοι, ἵνα λάβῃ ἡ δευτέρα ἄνωθεν τὸ Γοργόν, οὕτω·

Ἐρ. Ἡ Πεταστὴ ὑπὸ τίνων χαρακτήρων ὑποτάσσεται;

Ἄπ. Ἐκ μὲν τῶν ἀνιόντων μόνον ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς καὶ τοῦ Ἰσου, διότι οἱ λοιποὶ τίθενται μὲν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ δὲν τὴν ὑποτάσσουσιν. Οἱ δὲ κατιόντες πάντες ὑποτάσσουσι τὴν Πεταστήν· ἰστέον ὅμως ὅτι τὰ Κεντήματα οὐδέποτε τίθενται ἐπ' αὐτῆς, ἥτις, ὅσον καὶ ἂν ὑποτάσσεται, ἀποβάλλουσα τὴν ἑαυτῆς ποσότητα, φυλάττει ὅμως πάντοτε τὴν ὀξύτητα αὐτῆς.

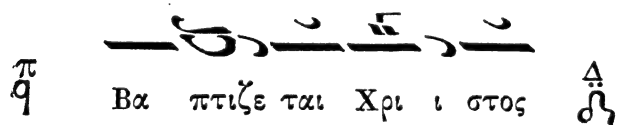
Ἰδοὺ καὶ παραδείγματα.

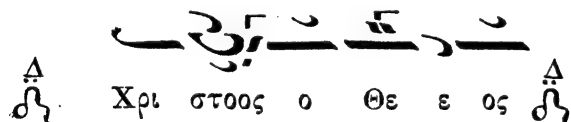
καὶ ἄλλως, μετὰ Ἰσου καὶ ἑτεροχρόνων.

Καὶ ἄνευ αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ.

Μετ' Ἀποστροφῆς ἰσόχρονος γραμμῆ.

Καὶ ἄνευ ἑτεροχρόνου πάλιν ἰσόχρονος.

Μετὰ δὲ Ἐλαφροῦ οὕτω·

Καὶ μεθ' Ὑπορροῆς οὕτως·

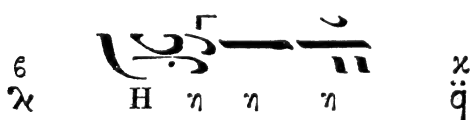

Πᾶσαι αὗται εἶνε ἰσόχρονοι γραμμαί, ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ Χαμηλὴ τίθεται ὡς τὸ Ἐλαφρόν, τὰ δὲ Κεντήματα οὐδέποτε τίθενται ἄνω τῆς Πεταστῆς, ὡς προείπομεν. Τὸ Κέντημα καὶ τὸ Ὀλίγον δὲν ὑποτάσσουσι αὐτήν, ὁμοίως καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχῃ Ὑψηλὴ πρὸ αὐτῆς· ὡς εἴρηται.

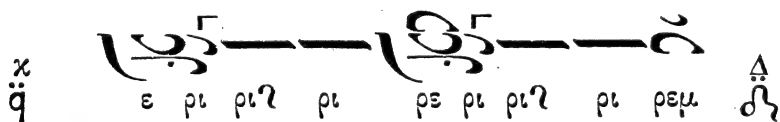
Ἐρ. Ἐκ τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρόνων ὑποστάσεων, ποίας δέχεται ἡ Πεταστή;

Ἀπ. Ἡ Πεταστή δέχεται ὑφ' ἑαυτὴν ἐκ μὲν τῶν ἐγχρόνων μόνον τὸ Κλάσμα καὶ τὴν Ἀπλῆν, ἀλλὰ ταύτην μετ' Ἀντικενώματος καὶ οὐδέποτε μόνην· ἐκ δὲ τῶν ἀχρόνων τὸ Ψηφιστόν μόνον ἐν μιᾷ γραμμῇ.

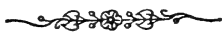
Μετὰ μιᾶς Ἀπλῆς, οὕτως·

Ἐν τοῖς Κρατήμασιν ἡ μετὰ Γοργοῦ κατόπιν τῆς Πεταστῆς Ἀπόστροφος λαμβάνει καὶ συλλαβὴν, οὕτως·

Ἐνταῦθα τὰ Κρατήματα προφέρονται ἐκκρεμῶς πως, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀχωρίστως· ἄλλως οὐδόλως δέχεται ἡ Ἀπόστροφος συλλαβὴν. Αἱ δὲ φθοραὶ τῶν ἤχων πᾶσαι τίθενται ἄνω τῆς Πεταστῆς καὶ ὑπ' αὐτήν, κατὰ τὴν περίστασιν.

§ 4.

Περὶ τῶν Κεντημάτων.

Ἐρ. Τὰ Κεντήματα διατί ὀνομάζονται οὕτω καὶ τίνα δύναμιν ἔχουσιν;

Ἀπ. Τὸ ὄνομα τοῦτο, παρὰ τὸ ῥῆμα κεντῶ, δηλοῖ τὴν ἐν ἀναβάσει ἐλαφράν, βαθμιαίαν καὶ οὐχὶ ἐλευθέραν, ὡς ἐν τῷ Ὀλίγῳ, ὕψωσιν τῆς φωνῆς· διότι, ὡς εἵπομεν, πάντοτε ἡπίως ἀπαγγέλλεται τὸ φθογγόσημον τοῦτο, ὅπερ οὔτε ζωηρότητα ἔχει, οὔτε ὀξύτητα. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ τὸ τέλος μελούς τινός, ἢ θέσεως, ἢ στίχου, οὐδέποτε τίθενται, σημειοῦνται δὲ πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο σωμάτων, πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν.

Ἐρ. Καὶ διατί δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος;

Ἀπ. Διότι τὰ Κεντήματα οὔτε εἰς τὴν τάξιν τῶν σωμάτων, οὔτε εἰς τὴν τῶν πνευμάτων ἀνήκουσιν, εἶνε δὲ τρόπον τινὰ οὐδέτερα. Ὅθεν τίθενται μετὰ τῶν σωμάτων, δι' ὃν σκοπὸν εἵπομεν, συντιθέμενα κατὰ τὴν περίστασιν.

Ἐρ. Πῶς καὶ πότε συντίθενται ἐν μιᾷ γραμμῇ;

Ἀπ. Ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκην συνεχοῦς ἀναβάσεως ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συλλαβῇ, τότε τίθενται ἐν τῷ μέσῳ καὶ κάτωθεν τῶν ἀνιουσῶν φωνῶν καὶ ὀδεύουσιν ἡπίως ἐπὶ τὸ ὀξύ, μὴ ἔχοντα τὴν δύναμιν τῶν σωμάτων. Ἐξωθεν γράφονται οὕτω·

κ
Σι ι ι της Ε εκ κλη η σι ι ι

Καὶ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου οὕτω·

π
Τη η ην α ψα με

Αὗται αἱ δύο γραμμαὶ εἶνε σχεδὸν ὁμοιαί· ἐὰν ὁμῶς τὰ Κεντήματα σημειῶνται πλαγίως, τότε τὰ Ὀλίγα ἔέχονται καὶ συλλαβήν, ἣν πάλιν δὲν λαμβάνουσιν ἐὰν εἶνε κάτωθεν. Ἐὰν τὰ Κεντήματα κῆνται πλαγίως ἢ καὶ ἄνωθεν, εἰς δὲ τὰ τελευταῖα ἀπαιτῆται ζωηρότης, τότε κάτωθεν μὲν τοῦ Ὀλίγου, τοῦ φέροντος τὰ Κεντήματα, τίθεται τὸ Ψηφιστόν, ἔνεκα δ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Ὀλίγου, τὰ Κεντήματα λαμβάνουσι ζωηρότητα, οὕτω·

 Σφρα α α α α γι ι ι ι ι ι ι ζων τον

καὶ ἄλλως·

 Ε λε ε η η σο ο ον η η η η μας

Ἐρ. Τῶν παραδειγμάτων τούτων τὰ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν σημειούμενα Κεντήματα πῶς ἐκφωνοῦνται ;

Ἀπ. Ὅταν μὲν σημειῶνται κάτωθεν, προφέρονται πρῶτον αὐτὰ καὶ ἔπειτα τὸ Ὀλίγον, οὐδεμιᾶς συλλαβῆς λαμβανομένης· ὅταν δὲ σημειῶνται ἄνωθεν ἢ καὶ πλαγίως, τότε ἀπαγγελλόμενα δύνανται νὰ λάβωσι καὶ συλλαβήν.

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν συμβαίνει σύγχυσις ἐν συνθέσει τινὶ τῶν Κεντημάτων ;

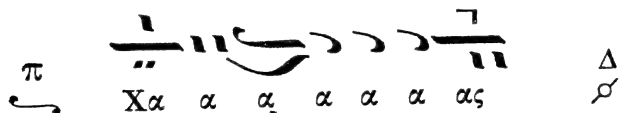
Ἀπ. Τότε ἀντ' αὐτῶν τίθεται τὸ Ὀλίγον, ἀλλ' ἐν μόνη τῇ τοιαύτῃ συνθέσει·

 Το α κα α α θε

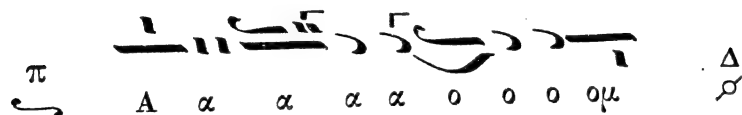
καὶ ἄλλως·

 Πω ω ως μη θρη νη σω

Ἐάν ἡ τοιαύτη σύνθεσις ἀπαιτῇ μετὰ τὰ Κεντήματα ἰσότη-
τα καὶ ζωηρότητα, τότε τίθενται καὶ τὰ Κεντήματα ἀντὶ τοῦ
Ὀλίγου καὶ τὸ Ἴσον λαμβάνει τὸ Ψηφιστὸν διὰ τὰ Κεντή-
ματα· διότι τὸ Ἴσον εὔρηται ἐν τῇ αὐτῇ φωνῇ, οὕτω·

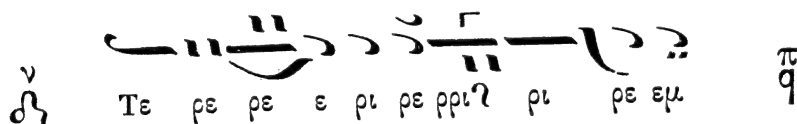
καὶ ἄλλως·

Ἐάν δὲ θέλωμεν νὰ θέσωμεν εἰς τὰ Κεντήματα Γοργόν, τότε
πρέπει νὰ θέσωμεν αὐτὰ ἢ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου· ἀλλ'
ὅπως καὶ ἂν τεθῶσι, τὸ Γοργόν εἰς τὰ Κεντήματα πάντοτε ἀ-
νήκει. Ἐάν ὁμως τεθῶσι πλαγίως, τότε δὲν δέχονται τὸ Γορ-
γόν καὶ ἄνευ αὐτοῦ προφέρονται πάντοτε ἡπίως. ὥς εἶπομεν.

Ἐρ. Τὰ Κεντήματα οὐδεμίαν δέχονται συλλαβὴν;

Ἀπ. Μόνον κατὰ τοὺς Τερερισμοὺς τῶν Κρατημάτων, οὕτω·

Εἰς τοὺς Νενανισμοὺς τὰ Κεντήματα οὐδόλως σημειοῦνται,
ἀντ' αὐτῶν δὲ τίθεται τὸ Ὀλίγον.

Ἐρ. Τί μεταχειρίζομεθα ὅταν τὰ Κεντήματα ἀπαιτῶσι βρα-
δυτῆτα; Διότι, ὥς γνωστόν, δὲν δέχονται χρονικὰ σημεῖα, οὐδὲ
καταναλίσκουσι πλείονας τοῦ ἑνὸς χρόνου.

Ἀπ. Ὅταν τὰ Κεντήματα ἀπαιτῶσι βραδυτῆτα πλείονα ἢ ἡ
τοῦ ἑνὸς χρόνου, τότε κατόπιν αὐτῶν τίθεται τὸ Ἴσον, ἀνα-
πληροῦν τὴν βραδυτῆτα τόσων χρόνων, ὅσους ἂν ἀπαιτῶσι τὰ
Κεντήματα. Π. χ.

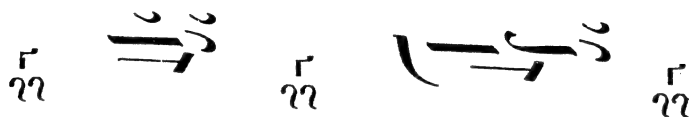

Ἐρ. Ποία ἄλλη χρῆσις τῶν Κεντημάτων γίνεται ;

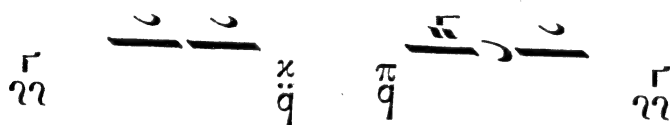
Ἀπ. Τὰ Κεντήματα χρησιμεύουσι καὶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Κλάσματος καὶ τοῦ Ὁμαλοῦ καὶ εἰς τὴν ὀξύτητα τῆς Πεταστῆς.

Παραδείγματα.

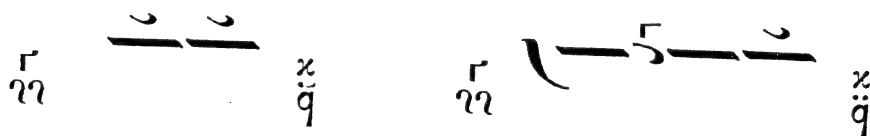
Ἀνάλυσις Ὁμαλοῦ.

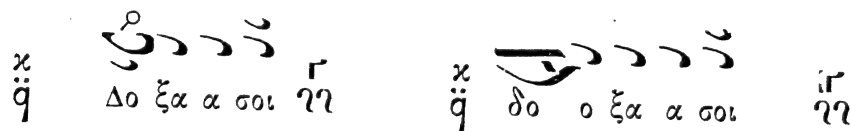
Ἀνάλυσις Κλάσματος.

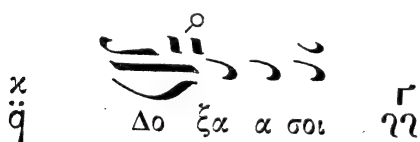
καὶ ἄλλως·

Πεταστῆς ἀνάλυσις.

καὶ ἄλλως δὲ οὕτω·

Ἐρ. Ἐκ τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρόνων ὑποστάσεων, τίνες τίθενται εἰς τὰ Κεντήματα ;

Ἀπ. Ἐκ μὲν τῶν ἐγχρόνων μόνον τὸ Γοργόν, ἐκ δὲ τῶν ἀχρόνων ὁ Σύνδεσμος καὶ τὸ Ψηφισόν, κατὰ τὴν περίστασιν, ὥς εἵπομεν. Καὶ πᾶσαι δ' αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται ἄνωθεν καὶ κάτωθεν αὐτῶν.

§. 5.

Περὶ τοῦ Κέντηματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς.

Ἐρ. Τὸ Κέντημα καὶ ἡ Ὑψηλὴ διατί λέγονται οὕτω καὶ τίνα ἐνέργειαν ἔχουσι;

Ἀπ. Τὸ μὲν Κέντημα, εἰ καὶ ὁμοίως παρὰ τὸ κεντῶ, διαφέρει ὅμως τῶν Κεντημάτων κατὰ τὴν ποσότητα· διότι ἀποδεικνύει τὴν διφωνίαν τῶν ἤχων, ἥτοι ὑψοῖ τὴν φωνὴν ὑπερβατῶς κατὰ δύο, ἀντὶ συνεχῶς. Ἡ δὲ Ὑψηλὴ ὑψοῖ τὴν φωνήν, ἥτοι δεικνύει τοὺς κυρίους ἤχους, διακρίνουσα αὐτοὺς τῶν πλαγίων. Ἀμφότεροι οἱ χαρακτῆρες οὗτοι ὀνομάζονται πνεύματα καὶ δὲν τίθενται μόνοι, ἀλλὰ πάντοτε συντίθενται μετὰ τῶν σωμάτων καὶ ὑποτάσσουσιν αὐτά, ὅποτε καὶ τηρεῖται μόνη ἡ ποσότης τῆς Πεταστῆς. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ὅταν τὸ μὲν Κέντημα τεθῇ ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς, ἡ δὲ Ὑψηλὴ πρὸ αὐτῶν, τότε τὰ σώματα ταῦτα δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ἑαυτῶν ποσότητα, ὥς προείπομεν.

§ 6.

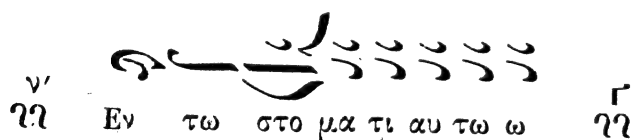
Περὶ τῆς Ἀποστροφου.

Ἐρ. Ἡ Ἀπόστροφος διατί ὠνομάσθη οὕτω καὶ τίνα δύναμιν ἔχει;

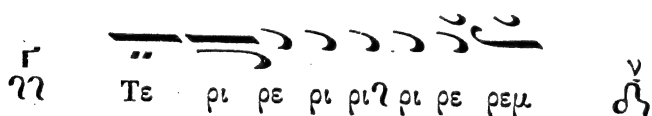
Ἀπ. Τὸ ὄνομα Ἀπόστροφος ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἀποστρέφω, μᾶλλον δὲ ἐπιστρέφω πρὸς τὰ κάτω. Ὁ μουσικὸς οὗτος χαρακτήρ ἐπενοήθη πρὸ τῶν λοιπῶν, ὡς ἤδη εἶπομεν, μετὰ τοῦ Ἰσου καὶ Ὀλίγου, ἔχει δὲ ιδιότητα τοῦ καταβαίνειν, ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκην καταβάσεως ἐν τῇ μελωδίᾳ.

Ἐρ. Ὅταν ἔχωμεν χρεῖαν συνεχοῦς, βαθμιαίας, κατὰ φθόγγον, καταβάσεως, καθ' ἣν πᾶς φθόγγος νὰ λάβῃ συλλαβὴν, ἥ καὶ πάντες οἱ φθόγγοι νὰ τεθῶσιν ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ συλλαβῇ, τότε τί ποιούμεν;

Ἀπ. Τότε μεταχειριζόμεθα τὴν Ἀπόστροφον, διότι καταβαίνει ἐλευθέρως ἓνα πρὸς ἓνα φθόγγον, οὕτως·

Ἐν τῇ συνθέσει ταύτῃ, ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος ἀνιῶν χαρακτήρ ἔχει τὸ Ψηφιστόν, χάριν ζωηρότητος μεθ' ἑτεροχρόνων, διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται τὸ ισόχρονον καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων, οἷς ἡ Ὑψηλὴ παρέχει ζωηρότητα. Καὶ ἄνευ ἑτεροχρόνου, εἰς τὰ Κρατήματα τῶν Τερερισμῶν, αἱ Ἀπόστροφοι γράφονται, οὕτω.

Αὗται αἱ δύο γραμμαὶ εἶνε ισόχρονοι, διότι μετὰ τῶν ἀνιόντων, καὶ οἱ κατιόντες εὐρίσκονται ισόχρονοι.

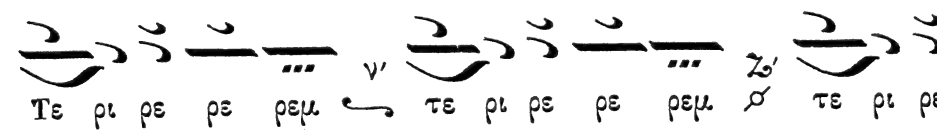
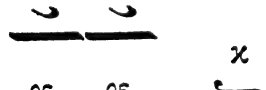
Ἐρ. Ἡ πρώτη γραμμὴ πῶς ἀναλύεται ;

Ἀπ. Ἡ ἀνάλυσις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ὀλίγου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶνε τεθειμένη ἡ Ὑψηλὴ· εἶτα ἀφαιρεῖται τὸ Ψηφιστόν, διότι εἰς κατιούσας Ἀποστρόφους τὰ μὲν Ἴσα τίθενται διὰ τοῦ Κλάσματος, προτασσομένης τῆς Βαρείας, αἱ δ' Ἀπόστροφοι λαμβάνουσιν ἄνωθεν μὲν Γοργόν, κάτωθεν δ' Ἀπλῆν. Ὅταν εἰς τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας γράφηται Βαρεῖα, ὁ τελευταῖος ἀνιῶν χαρακτήρ δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ Ψηφιστόν, διότι μηδενίζεται ἡ τούτου ἐνέργεια, ἀλλὰ γράφεται οὕτως·

 ν' ᾠ Ἐν τω στο μα α τι ι α αυ τω ω ω ᾠ

Ἐρ. Πῶς καὶ ποίας ἐκ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων λαμβάνει ἡ Ἀπόστροφος ;

Ἀπ. Ὅταν ἐν συνθέσει τινὶ εὐρεθῶσι τρεῖς Ἀπόστροφοι, ὧν ἡ πρώτη ἀπαιτεῖ ζωηρότητα, τότε τίθεται τὸ Ψηφιστόν· πρὸς συμμετρίαν δὲ τίθεται καὶ τὸ Ὀλίγον, ἄνευ σημασίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ τίθεται ἡ Ἀπόστροφος, ἥτις λαμβάνει τὴν ζωηρότητα τοῦ Ψηφιστοῦ. Οὕτω τὸ Ὀλίγον ὑποτάσσεται, ἀποβάλλον τὴν ἑαυτοῦ ποσότητα, ὡς εἵπομεν, καὶ γράφεται οὕτω·

 π' ᾠ Τε ρι ρε ρε ρεμ ν' τε ρι ρε ρε ρεμ ζ' τε ρι ρε

 ρε ρε χ

Ἐρ. Αὕτη ἡ γραμμὴ γράφεται καὶ ἄλλως ;

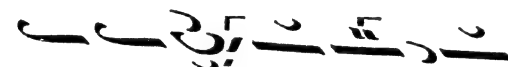
Ἀπ. Μάλιστα· ἀλλ' ἂν καὶ ἡ γραφὴ τῆς συνθέσεως διαφέρῃ, ἡ μελωδία ὁμως τῆς γραμμῆς εἶνε ἀπαράλλακτος ὡς ἀνωτέρω. Γράφεται δὲ οὕτω·

 π' Τε ρρε ρε ε ρεμ τε ρρε ρε ε ρεμ τε ρρε ρε ε ρεμ κ

Ἐρ. Εἰς τὴν γραφὴν ταύτην, ἥτις λαμβάνει καὶ ἑτερόχρονον, διατί, ἀντὶ Ὀλίγου καὶ Ψηφιστοῦ, ἐτέθη ἡ Πεταστή;

Ἀπ. Διότι τὸ ἑτερόχρονον τοῦτο ἀνάγεται εἰς μόνην τὴν πρώτην φωνὴν τῆς Ὑπορροῆς, ἐπειδὴ πρὸ τῆς Πεταστῆς τίθεται πάντοτε οὐχὶ πλείους τῶν δύο κατιόντων φθόγγων. Ἐνταῦθα σημειωτέον ὅτι, ὅταν ὑπάρχωσι Κλάσματα, τὰ Ὀλίγα ἀναλύονται διὰ τῶν Κεντημάτων, αἱ δ' Ὑπορροαὶ λαμβάνουσι συλλαβὴν μόνον ἐν τοῖς Κρατήμασι τῶν Τερερισμῶν καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς μαθήμασι. Π. χ.

 π' Ο πε νι ι αν α α σκων π'

Ἐρ. Ὅταν δ' εὐρεθῶσιν ἐν τοιαύτῃ συνθέσει, μετὰ τῆς Ὑπορροῆς καὶ ἄλλαι κατιοῦσαι φωναί, τότε τί ποιοῦμεν;

Ἀπ. Τότε ἀντὶ τῆς Πεταστῆς τίθεται τὸ Ὀλίγον, ἔχον ἄνωθεν μὲν τὴν Ἀπόστροφον, κάτωθεν δὲ τὸ Ψηφιστόν, οὕτω.

 Δ Πο ο θω ω τι μω ν

Αὗται αἱ γραμμαὶ ὀνομάζονται πᾶσαι ἰσόχρονοι· διότι καὶ ἐνταῦθα ὁ μὲν πρῶτος φθόγγος τῆς Ὑπορροῆς προφέρεται ἐν τῇ ἄρσει, ὁ δὲ χρόνος τῆς πρώτης φωνῆς τῆς Ὑπορροῆς πρό-τάσσεται τῆς Ἀποστροφῆς· τούτου δ' ἕνεκα ἰσοχρονοῦσιν αἱ κατιοῦσαι φωναὶ μετὰ τῆς ἀνιούσης.

Ἐρ. Καὶ ἄλλως πῶς δέχονται αἱ Ἀπόστροφοι τὴν Βαρεῖαν;

Ἀπ. Ὅταν τεθῶσιν εἰς γραμμὴν τινα Ἀπόστροφοι πλείονες τῶν τριῶν, ὧν πᾶν ζευγὸς λαμβάνει μίαν συλλαβὴν, τότε ἐν μέσῳ τῶν δύο Ἀποστροφῶν τίθεται ἡ Βαρεῖα, οὕτω.

 π \bar{q} Χα ρι σμα α σιν ι ι α α α σε \bar{q} κ

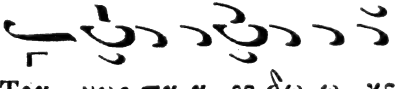
Ἐν τοιαύτῃ συνθέσει ἡ ἐν μέσῳ τῶν κατιουσῶν ἀνιούσα δέον νὰ εἶνε Πεταστή καὶ οὐχὶ Ὀλίγον μετὰ Ψηφιστοῦ, διότι ἡ τοῦτου ἐνέργεια μηδενίζεται, ὑπαρχούσης τῆς Βαρείας. Ὅταν δύο ὑποστατικὰ σημεῖα εὐρεθῶσι πλησίον ἀλλήλων, π. χ. τὸ Ψηφιστὸν καὶ παρ' αὐτὸ ἡ Βαρεῖα, τότε οὐδόλως ἐνεργοῦσι διὰ τοῦτο, ἀντὶ Ψηφιστοῦ καὶ Ὀλίγου, τίθεται ἡ Πεταστή, λαμβάνουσα ἄνω αὐτῆς τὴν Ἀπόστροφον, οὕτω.

 Δ \bar{q} Συ υ νη γα α γε το ο α αν θρω \bar{q} Γ

Ἐρ. Τί γίνεται ὅταν ἐν τοιαύτῃ συνθέσει μετὰ τῆς Πεταστῆς εὐρεθῶσι τρεῖς Ἀπόστροφοι;

Ἀπ. Τότε τίθενται αἱ Ἀπόστροφοι ἄνευ Βαρείας, ὡς εἶπομεν καὶ ἐν τῷ περὶ συνθέσεως τῆς Πεταστῆς, οὕτω.

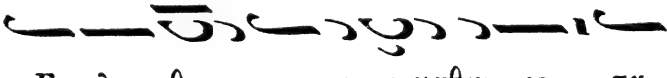

 Δ \bar{q} Τρα νως πα α ρε δω ω κε \bar{q} π

Εἰς ταύτην τὴν γραμμὴν τίθεται ἡ Πεταστή μόνον χάριν ὀξύτητος, λαμβάνουσα ἕτερον χρόνον.

Ἐρ. Ὅταν δὲ πάλιν μετὰ τὴν Πεταστὴν εὐρεθῶσι δύο Ἀπόστροφοι, ὧν ἡ ἑτέρα λαμβάνει συλλαβὴν τοῦ κειμένου, τότε τί ποιούμεν;

Ἀπ. Τότε πάλιν ἀφαιρεῖται ἡ Βαρεῖα, αἱ δὲ δύο Ἀπόστροφοι τίθενται ἀπλῶς καὶ μόναι, οὕτως.

 κ \bar{q} Ε λευ θε ρι ε σο φε καθαι ρε τα \bar{q} ν'

Ἐρ. Τὸ δὲ Ἀντικένωμα πῶς καὶ πότε τίθεται εἰς τὴν Ἀπόστροφον;

Ἀπ. Ὅταν εὐρεθῶσιν ἐν τινι συνθέσει δύο Ἀπόστροφοι, ὧν ἡ δευτέρα ἀπαιτεῖ Γοργόν ἐν μιᾷ συλλαβῇ, τότε τίθεται μὲν ὑπὸ τὴν πρώτην Ἀπόστροφον τὸ Ἀντικένωμα, μετὰ μιᾶς Ἀπλῆς, προφέρεται δὲ ἡ δευτέρα οἶονεὶ κρεμαμένη καὶ ἀχώριστος, οὕτω·

ᾠ Τὰ αὐ το ο τη η η η τα α π
καὶ ἄλλως·

Δ ᾠ Ἀ ἀν θρω ω ω πους ε
χ

Ἐρ. Τὸ ἕτερον, ἥτοι ὁ Σύνδεσμος, πῶς τίθεται εἰς τὴν Ἀπόστροφον;

Ἀπ. Ὁ Σύνδεσμος τίθεται ὑπὸ τὴν Ἀπόστροφον μετὰ Διπλῆς καὶ οὐχὶ μετὰ Ἀπλῆς· ὅταν δ' ὑπάρχη καὶ δευτέρα Ἀπόστροφος, τότε αὕτη λαμβάνει ἄνωθεν τὸ Γοργόν καὶ προφέρεται οἶονεὶ κρεμαμένη καὶ ἀχώριστος, οὕτω·

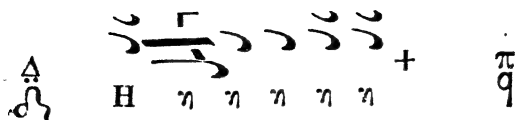
Δ ᾠ Φνε ε ε ε ε στα α α ἰα α α α τον ᾠ
καὶ ἄλλως δὲ οὕτω·

Δ ᾠ Ἰ ι ι ι ι λε ε ι ι χ
ᾠ

Καὶ ἄνευ Συνδέσμου καὶ Ἀντικενώματος, δέχεται κάτωθεν ἡ Ἀπόστροφος τὴν Ἀπλῆν, Διπλῆν καὶ ἔτι πλείους, οὕτως·

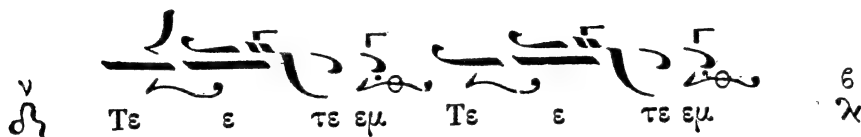
π' ᾠ Ε ευ ρο ο ο ο ν'
ᾠ

Ἡ Ἀπόστροφος οὐδέποτε λαμβάνει τὸ Ἀργόν. Ὁ δὲ Σταυρὸς καὶ τὸ Ἐνδόφωγον τίθενται εἰς αὐτὴν οὕτως·

Καὶ εἰς τὰ Κρατήματα δὲ τίθεται ὁ Σταυρὸς πολλάκις.

Τὸ δὲ Ἐνδόφωνον οὕτω·

Πᾶσαι αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῆς Ἀποστρόφου, κατὰ τὴν περίστασιν.

§ 7.

Περὶ τῆς Ὑπορροῆς.

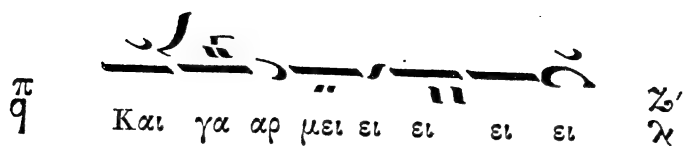
Ἐρ. Διατί ὠνομάσθη Ὑπορροή καὶ τίνα ἐνέργειαν ἔχει;

Ἀπ. Ὀνομάζεται Ὑπορροή, διότι ἡ φωνὴ ὑπορρέει, ἥτοι ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ λάρυγγος, καθ' ἃ ὥρισαν οἱ ἀρχαιότεροι. Ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶνε ὅτι, ἐν καταβάσει, οἱ δύο αὐτῆς φθόγγοι συνεχῶς καταβαίνουνσιν, ἀπαγγελλόμενοι ἄνευ τομῆς ἢ διακοπῆς τῆς φωνῆς καὶ ὡς ἀπορρέουσαι.

Ἐρ. Πῶς ἀπαγγέλλομεν ἄνευ τομῆς τῆς φωνῆς, ὅταν εἶνε ἀνάγκη ἐν τινι γραμμῇ νᾶπαγγελθῇ ἐλαφρῶς ἢ μελωδία, ἐν τε καταβάσει καὶ ἐν ἀναβάσει;

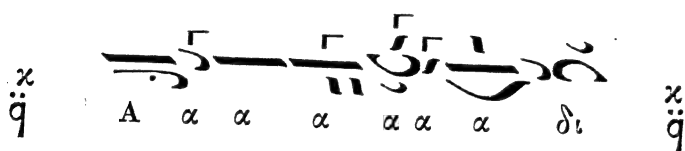
Ἀπ. Τότε, ἐν μὲν καταβάσει, ἀντὶ δύο Ἀποστρόφων, τίθεται ἡ Ὑπορροή, ἐν δὲ ἀναβάσει, ὑπὸ τὸ Ὀλίγον τίθενται τὰ Κεντήματα, καὶ οὕτως ἡ μελωδία προφέρεται ἄνευ τομῆς τῆς φωνῆς.

Παραδ. χάριν·

Ἐρ. Ὄταν ἡ Ὑπορροή ἀπαιτῇ ὀξύτητα, τί μεταχειρίζομεθα;

Ἀπ. Τότε ἡ Ὑπορροή τίθεται ἄνωθεν τῆς Πετάστῃς, ἥς ἡ μὲν ποσότης μηδενίζεται, ἡ δὲ δύναμις τῆς ὀξύτητος δίδεται εἰς τὴν Ὑπορροήν, οὕτως·

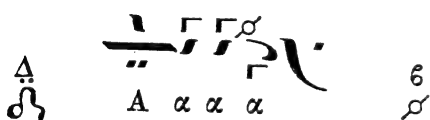

Ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ, τὸ μὲν Γοργὸν ἀνήκει εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Ὑπορροῆς, ὁ δὲ τοῦ Κλάσματος χρόνος εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον. Μόνον ἐν τοιαύτῃ συνθέσει τίθεται τὸ Κλάσμα ὑπὸ τὴν Ὑπορροήν, ὅταν ὑπάρχῃ καὶ ἡ Πεταστή· διότι, ὡς εἵπομεν, οὐδέποτε δέχεται ἡ Ὑπορροή τὸ Κλάσμα.

Ἴδου καὶ ἕτερα παραδείγματα τῆς Ὑπορροῆς.

καὶ ἄλλως·

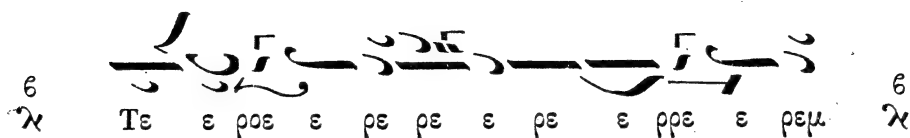
Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἡ ἄνωθεν τιθεμένη χρωματικὴ φθορὰ ἀνήκει εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Ὑπορροῆς.

Ἐρ. Περὶ τῶν ἐγχρόνων ὑποστάσεων εἵπομεν ποῖαι καὶ πῶς τίθενται· ἀλλὰ τὸ Ἀργὸν τίθεται εἰς τὴν Ὑπορροήν;

Ἀπ. Τὸ Ἀργὸν οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν Ὑπορροήν.

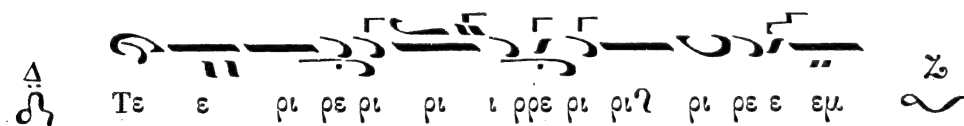
Ἐρ. Ἐκ δὲ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων ποῖαι τίθενται εἰς τὴν Ὑπορροήν;

Ἄπ. Ὅταν γραμμὴ τις ἀπαιτῇ κυματισμόν τινα τοῦ Ὁμαλοῦ, τότε μετὰ τὴν Ὑπορροήν τίθεται τὸ Ἴσον, κάτωθεν δὲ τὸ Ἑτερον ἢ τὸ Ὁμαλόν, καὶ προφέρονται αἱ δύο θέσεις μετὰ κυματισμοῦ, οὕτω·

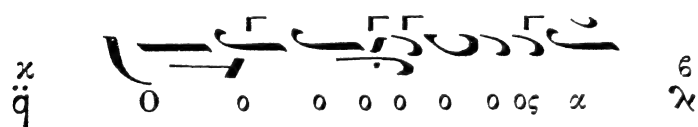
Ἐρ. Τὸ Ἀντικένωμα πῶς τίθεται εἰς τὴν Ὑπορροήν ;

Ἄπ. Ὅταν γραμμὴ τις λαμβάνῃ Ὑπορροήν, ἥ ἐπιτάσσεται Ἀπόστροφος, ἔχουσα ἄνωθεν Γοργόν, εὐρεθῶσι δὲ ταῦτα ἐν μιᾷ συλλαβῇ, τότε ὑπὸ μὲν τὴν Ὑπορροήν τίθεται τὸ Ἀντικένωμα μετὰ μιᾶς Ἀπλῆς, ὃ δὲ φθόγγος τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος προφέρεται οἶονεὶ ἐκκρεμῆς καὶ ἀχώριστος. Π. χ.

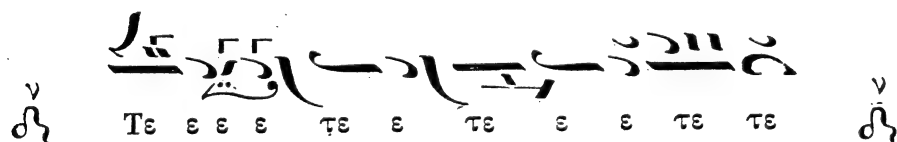

Ἐν τοῖς Κρατήμασιν ἡ Ὑπορροή λαμβάνει καὶ συλλαβήν, ὥς προεῖπομεν.

Καὶ ἄλλως·

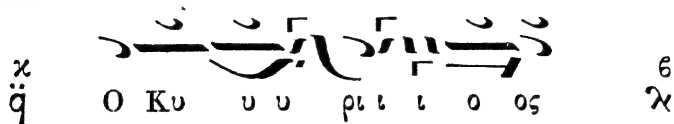
Καὶ μεθ' ἑτέρου γράφεται ἡ γραμμὴ αὕτη, ἀλλὰ μόνον μετὰ Διπλῆς, οὕτω·

Αὗται αἱ δύο γραμμαὶ προφέρονται οἶονεὶ ἐκκρεμεῖς καὶ ἀχώριστοι.

Ἐρ. Ἡ δὲ Βαρεῖα πῶς τίθεται εἰς τὴν Ὑπορροήν ;

Ἀπ. Ἡ Βαρεῖα τίθεται πρὸ τῆς Ὑπορροῆς καὶ μετ' αὐτήν.
Ἀλλ' ἐν τῇ τοιαύτῃ γραμμῇ ἐπιτάσσεται ἡ Ἀπόστροφος τῇ
Βαρεῖα, οὕτως·

Μόνον εἰς τὴν ἐπομένην γραμμὴν τίθεται καταχραστικῶς
Ὀλίγον μετὰ Ψηφιστοῦ οὕτω,

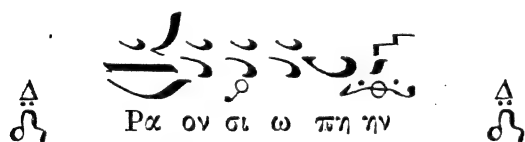
διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, δύο ὑποστατικὰ σημεῖα, πλησίον ἀλ-
λήλων εὐρισκόμενα, οὐδόλως ἐνεργοῦσι.

Ἐρ. Ποίαν δὲ ἄλλην δέχεται ἡ Ὑπορροή ἐκ τῶν ἀχρόνων
ὑποστάσεων ;

Ἀπ. Τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ Ἐνδόφωνον. Ὁ μὲν Σταυρὸς τί-
θεται οὕτω·

τὸ δὲ Ἐνδόφωνον οὕτω·

Ἀλλὰ καὶ αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται ἀνωθεν καὶ κάτωθεν
τῆς Ὑπορροῆς, ὡς εἵπομεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν χαρακτήρων.

§ 8.

Περὶ τοῦ Ἐλαφροῦ.

Ἐρ. Τὸ Ἐλαφρόν διατί ὠνομάσθη οὕτω καὶ τίνα δύναμιν ἔχει ;

Ἀπ. Ὤνομάσθη Ἐλαφρόν διότι καταβιβάζει δύο φωνάς, ὑπερβατῶς, μετ' ἐλαφρότητος. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀποδεικνύει καὶ τοὺς μέσους τῶν ἤχων· διότι, ὅπως τὸ Κέντημα ἀποδεικνύει, ὡς εἵπομεν, ἐν ἀναβάσει τὴν διφωνίαν, οὕτω τὸ Ἐλαφρόν ἐν καταβάσει ἀποδεικνύει τοὺς μέσους.

Ἐρ. Ὅταν ἐν συνθέσει τινὶ χρήζωμεν συνεχοῦς καταβάσεως, τότε πῶς μεταχειριζόμεθα τὸ Ἐλαφρόν ;

Ἀπ. Τότε τίθεται τὸ Ἐλαφρόν μετ' Ἀποστροφῆς καὶ ὑποτάσσεται, οἱ δὲ δύο φθόγγοι αὐτοῦ προφέρονται ἐν συνεχείᾳ· διότι ἡ Ἀπόστροφος τίθεται ἀντὶ Γοργοῦ, διὰ τὴν πρώτην φωνήν, ἐν ᾧ ἡ δευτέρα λαμβάνει τὴν θέσιν, οὕτω·

Ἐρ. Τίνα διαφορὰν ἔχει τὸ συνεχές Ἐλαφρόν ἀπὸ τῆς Ὑπορροῆς, ἐχούσης ἄνωθεν τὸ Γοργόν ;

Ἀπ. Ἡ μὲν Ὑπορροή δὲν δέχεται συλλαβὴν, ὡς εἴρηται, τὸ δὲ συνεχές Ἐλαφρόν δέχεται τοιαύτην ἐπὶ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ φθόγγου. Ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς τιθέμενοι οὗτοι οἱ δύο χαρακτῆρες διαφέρουσιν ἀλλήλων. Διότι, ὡς εἵπομεν, τὸ μὲν Ἐλαφρόν καταβαίνει ὑπερβατῶς τοὺς δύο φθόγγους, ἡ δ' Ὑπορροή ἐν συνεχείᾳ καὶ ἄνευ τοῦ Γοργοῦ.

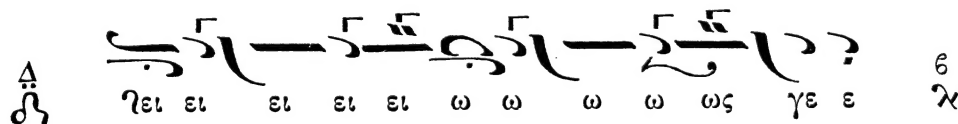
Καὶ εἰς τὰ Κρατήματα τῶν μαθημάτων τὸ μὲν συνεχὲς Ἐλαφρὸν τίθεται εἰς τοὺς Νενανισμοὺς, ἢ δ' Ὑπορροή εἰς τοὺς Τερερισμούς, λαμβάνουσα καὶ συλλαβήν, ὡς εἶπομεν.

Ἐρ. Ἐκ τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρόνων ὑποστάσεων ποῖαι τίθενται εἰς τὸ Ἐλαφρὸν καὶ πῶς ;

Ἀπ. Ἐκ μὲν τῶν ἐγχρόνων, τὸ μὲν Κλάσμα ἄνωθεν, τὸ δὲ Γοργὸν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, κατὰ τὴν περίστασιν. Τὸ Ἀργὸν οὐδόλως τίθεται, οὐδὲ ἡ Ἀπλῇ, ἀντὶ δὲ ταύτης τίθεται τὸ Κλάσμα, ὡς εἴρηται.

Ἐρ. Ἡ Ἀπλῇ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὸ Ἐλαφρὸν ;

Ἀπ. Μόνῃ μία Ἀπλῇ οὐδέποτε, ἀλλὰ Διπλῇ, Τριπλῇ ἢ καὶ πλείονες τίθενται, κατὰ τὴν περίστασιν. Τίθεται μὲν καὶ μία μόνῃ Ἀπλῇ, ἀλλὰ μετ' Ἀντικενώματος, ἀπαιτοῦντος κατόπιν αὐτοῦ κατιόντα χαρακτῆρα καὶ ἄνωθεν Γοργόν. Ἡ τοιαύτη Ἀπλῇ προφέρεται οἷονεὶ κρεμαμένη καὶ ἀχώριστος, οὕτω·

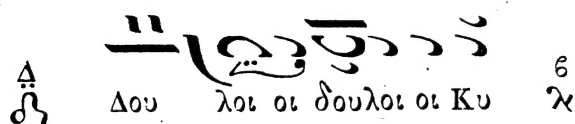

 Γει εἰ εἰ εἰ ω ω ω ω ως γε ε

Ἐὰν τὸ Ἐλαφρὸν τοιαύτης κρεμαμένης γραμμῆς ἀπαιτήσῃ ζωηρότητα, τότε ὑπ' αὐτὸ τίθεται καὶ Πεταστή, οὕτω·

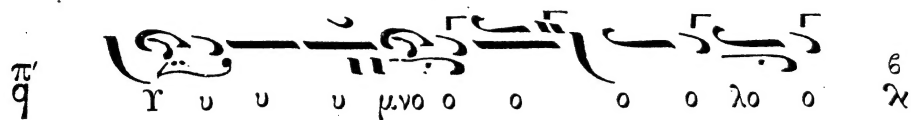

 Χαι αἰ αἰ ρε ε ε ε ε ε ε ε

Ἐρ. Ὅταν δὲ τοιαύτη κρεμαμένη γραμμὴ ἀπαιτῇ Διπλῆν, τί μεταχειριζόμεθα ;

Ἀπ. Τότε ὑπὸ τὸ Ἐλαφρὸν τίθεται Διπλῇ μεθ' Ἑτέρου καὶ οὐχὶ μετ' Ἀντικενώματος ;, οὕτω·

 Δου λοι οἱ δούλοι οἱ Κυ

Καὶ ἄλλως αὖται αἱ γραμμαὶ γράφονται καὶ μετ' Ἀποστρό-
φου, ἐνουμένης ὑπὸ τὸ Ἐλαφρόν, οὕτω·

Τοιαύτης γραφῆς εἶδη εἶνε, ὡς εἵπομεν, πολλά.

Ἐρ. Ἄνευ Ἑτέρου τίθεται ἡ Διπλῇ ὑπὸ τὸ Ἐλαφρόν;

Ἀπ. Ὅταν ἡ μετὰ τὸ Ἐλαφρόν Ἀπόστροφος λάβῃ συλλα-
βήν, τότε δὲν τίθεται τὸ Ἑτερον. Π. χ.

Ἐρ. Καὶ τί ἄλλο δέχεται τὸ Ἐλαφρόν;

Ἀπ. Σχεδὸν μόνον ὅσα ἐλέχθησαν ἐν τοῖς περὶ τῶν ὑποστά-
σεων. Ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται ἄνωθεν
καὶ κάτωθεν τοῦ Ἐλαφροῦ, κατὰ τὴν περίστασιν.

§. 9.

Περὶ τῆς Χαμηλῆς.

Ἐρ. Ἡ Χαμηλὴ διατί ὠνομάσθη οὕτω καὶ τίνα ἐνέργειαν
ἔχει;

Ἀπ. Διότι μόνη πάντων τῶν κατιόντων χαρακτήρων κατα-
βιβάζει τὴν φωνὴν πλειότερον, διακρίνουσα ἅμα τοὺς πλαγίους
ἤχους ἀπὸ τῶν κυρίων. Ἡ μὲν Ὑψηλὴ, ἀνιοῦσα κατὰ τετρα-

φωνίαν, δεικνύει τοὺς κυρίους ἤχους, ἡ δὲ Χαμηλή, κατιοῦσα καὶ αὐτὴ κατὰ τετραφωνίαν, δεικνύει τοὺς πλαγίους. Ὡσαύτως ὅταν ἀπαιτεῖται ἐν καταβάσει νὰ καταβῶμεν τέσσαρας φωνάς, ὑπερβατῶς, τότε πάλιν τίθεται ἡ Χαμηλή. Ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶνε ὡς ἡ τοῦ Ἐλαφροῦ καὶ τῆς Ἀποστροφου· τίθεται δηλ. καὶ εἰς τὸ Ὀλίγον καὶ εἰς τὴν Πεταστὴν καὶ ὑποτάσσει αὐτάς, ὡς ἱκανῶς ἤδη ἐδηλώθη διὰ πολλῶν παραδειγμάτων. Ὅπως δὲ τίθενται αἱ Ἀπόστροφοι καὶ τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ὅπως δέχονται τὰ ὑποστατικὰ σημεῖα, οὕτω τίθεται καὶ ἡ Χαμηλή καὶ οὕτω λαμβάνει καὶ αὐτά. Καὶ αἱ φθοραὶ δὲ τῶν ἤχων ἀπαραλλάκτως τίθενται καὶ εἰς τὴν Χαμηλήν.

Καίτοι, παρὰ τὰ προηγηθέντα, ὑπερέβη ἡ παροῦσα βίβλος τὰ τέσσαρα καὶ δέκα τυπογραφικὰ φύλλα, χάριν ὅμως τῶν ἀξιοτίμων συνδρομητῶν μου καὶ παντὸς φίλου τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς, δὲν ἐδίστασα νὰ ἐπισυνάψω ἐνταῦθα καὶ τινὰ ἔντεχνα ὀθωμανικὰ ᾄσματα, ἀφειδήσας πάσης δαπάνης, ἵνα τὸ ἔργον μου πληρέστερον καταστῇ.